

# Naš tednik

## Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2.

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XV./ŠTEVILKA 22

CELOVEC, DNE 30. MAJA 1963

CENA 2.— ŠILINGA

### Nemčija, socialno napredna država

Nemčija — mislimo seveda na zapadno — si je že zdavnaj zacelila rane, ki jih je zadela zadnja svetovna vojna. Obnova mest je dala naselbinam značaj praktičnosti in uporabe vseh pridobitev moderne tehnike. Še je veliko povpraševanje po stanovanjih, a o pravi stanovanjski stiski ni več govora. Nove hiše so zgrajene pod izrazito socialnim vidikom. Prijazna trisobna stanovanja se dobijo za vsoto 150–180 nemških mark, kar ni veliko, če najbolj skromen delavec zasluži 700 do 800 DM in prejema navadno še kak družinski član redno plačo. Povprečno ima delavska družina v zapadni Nemčiji 1200 do 1300 DM mesečnih dohodkov (1 marka je 6,50 S).

Pomanjkanje delavskih moči je občutno. Zato najdete ženske v poklicih, ki so bili prej izrazito moška domena: sprevednik na tramvaju, vrtnar, čuvaj v zooloških vrtu. V gledališčih ena sama starejša gospa sprejema in oddaja predmete v garderobi in se bori z nepočakanci, ki bi radi hitro prišli na vrsto; v gostilnah je videti le žensko osebje in še to maloštevilno. V sobotnih izdajah velikih listov so cele strani posvečene oglasom ne „Delo iščejo“, temveč „Delo dobe“. Delovni pogoji so izredno mikavni. Kdor položaja ne pozna, bi mislil, da gre za običajno pretiravanje, toda dejstvo je, da delovnih moči silno primanjkuje.

Posledica tega stanja je izredno fino postopanje z delavci. Podjetja med seboj tekmujejo, kdo bo svojim nameščencem nudil večje socialne ugodnosti. Knjižna založba Axel Springer zaposluje n. pr. 3000 ljudi. To osebje prejema vsak dan v lastni kantini kosilo za 60 pfenigov (dobre pol marke). To kosilo vsebuje lep kos pečenke, cvetačo in krompir v omaki. Cvetačo in krompir lahko ponovno prosiš, ne da bi bilo treba zato kaj doplačati. Vodstvo podjetja založi za vsako kosilo iz svojega 1.40 marke. Kuhinja je kakor iz škatljice, čista in snažna, obednica z velikimi steklenimi okni in prekrasnim razgledom pa v osmem nadstropju. Vtis imaš, da ješ na kakem velikem prekoceanskem parniku. Vsak delavec ali uradnik prejme, če gre na počitnice doklado 500 DM.

Dvig življenjske ravni pri delavcih vpliva, da so se življenjske navade zelo izenačile. Praktično vsi imajo lastne avtomobile (dobro ohranjen avtomobil stane 2000 do 3000 DM). Na cesti se direktor tovarne po obleki komaj loči od njegovega strojnika in moraš imeti dobre oči, da vidiš razliko na kvaliteti obleke, ki jo nosi podjetnikova žena ter žena vratarja v istem podjetju.

Kako se je dvignila življenjska raven v Zapadni Nemčiji, pričajo tudi sledeči podatki: Potem ko je bila premagana lakota, so si ljudje prva leta nabavili za božične praznike ogromne količine jedil. Naslednja leta so prišli za božič na vrsto obleka, boljše pohištvo in krepke pijače. Leto nato so se Nemci za božič obdarovali s hladilniki in pralnimi stroji. Pred dvema letoma so bili za božič v modi dragoceni fotografski in magnetofonski aparati za žene. Lani je bil mož v stanu obdarovati svojo ženo z zlato zapestno uro in platinastimi uhani ter bisernimi ogrlicami.

Kakor so se ljudje na zunaj izenačili, tako se to opazi tudi v splošnem občutju socialne enakosti.

V Nemčiji ni več proletariata v pravem pomenu besede. V Berlinu je n. pr. Wedding veljal nekdanj za prototip proletarskega naselja, kot Kurfürstendamm za aristokratskega. Kdor danes obišče Wedding, bo globoko razočaran, če bo iskal umazane in slabo zgrajene hiše, bedo in pomanjkanje. Tak Wedding ne obstoja več. Enake stavbe, enake trgovine, enako oblečeni ljudje kot na Kurfürstendammu. Gostilniški prostori so snažni, prijazni, domači. Jed okusna kot v dragih hotelih, le da plačaš namesto 7 do 8 tri pol nemške marke. Gostje, gotovo iz nižjega sloja, so čedno oblečeni in se vedejo, kot se spodobi v civilni družbi. Proletarski Wedding je izginil iz zapadnega Berlina. Če ga hočeš najti, moraš preko „zidu sramote“. Tam v vzhodnem Berlinu še stoji od bomb razrušene hiše, tam se na razbitem tlaku še igrajo mazani in slabo oblečeni otroci, tam edino je vi-

### Govorice o nemško-sovjetskih načrtih za Sibirijo

V ponedeljek tega tedna je nemški zvezni minister za gospodarstvo Erhard sprejel v avdienci zastopnika koncerna Krupp, Bertholda Beitza. Razgovarjala sta se eno uro, v teku katere je zastopnik koncerna poročal o svojem potovanju skozi Sovjetsko zvezo in o svojem obisku pri Hruščevu. Zvečer pa je Beitz o istem vprašanju poročal državnemu tajniku Rolfu Lahru iz zunanjega urada. Preden se je Beitz razgovarjal z Erhardom, je o svojih razgovorih v Moskvi obvestil državnega tajnika Herwartha iz zveznega prezidialnega urada. Bivši zvezni kancler Adenauer pa je pred dnevi izjavil, da Beitz ne misli sprejeti.

Beitz v zadnjem času večkrat nastopa kot »strokovnjak za vzhod«, močno se zavzema za ožje stike nemške zvezne republike z vzhodnimi državami. Med svojim zadnjim bivanjem v Sovjetski zvezi se ni srečal samo s sovjetskim ministrskim predsednikom Hruščevom, temveč tudi z najvišjimi vrhovnimi funkcionarji sovjetskega gospodarstva. Njegova informacijska potovanja so ga vodila daleč v Sibirijo.

V Bonnu in v inozemstvu krožijo govoriče, da se Hruščev prizadeva, da bi raz-

širil trgovsko izmenjavo z zvezno republiko in da bi jo soudeležil pri gospodarski izgradnji Sibirije. Hruščev misli, da je to pod Adenauerjevim naslednikom mogoče. Po mnenju Kremla bi ta pot odprla obema strankama največje gospodarske možnosti in prilike. Razen tega predsednik Kremla najbrž upa, da bo s tem precej od-tujil zvezno republiko pri njenem zahodnem zavezniku.

### Castro se je odločil za Moskvo

Ob zaključku obiska Fidel Castra v Sovjetski zvezi je Nikita Hruščov sprejel vabilo za obisk na Kubi. Oba diktatorja sta podpisala skupno izjavo. V njej Sovjetska

zveza zagotavlja, da bo z vsemi sredstvi pomagala Kubi pri obrambi, če jo bo kdo napadel. Oba državnika sta si izmenjavala misli in tako okrepila vez med obema državama. Mednarodna vprašanja, ki zadevajo obe stranki, sta obravnavala složno in prijateljsko. Izjava ponavlja mnenje, da je mogoče preprečiti svetovno vojno in da se bo sta obe deželi borili za mirno sožitje po Leninovih naukih.

Vse to pomeni, da je Hruščevu uspelo, pritegniti Kubo na svojo stran. Zato bo moral gospodarsko plačati visoko ceno. Domneva se, da bo Sovjetska zveza svojo dosedanje gospodarsko pomoč Kubi — dnevno okoli en milijon dolarjev — podvojila.

### Sveti oče nevarno zbolel

Zdravstveno stanje svetega očeta, Janeza XXIII. se je zadnje dni tako poslabšalo, da skoro ni več upanja, da bi ozdravel. Preteklo nedeljo zjutraj je sveti oče utrpel krvotok, ki je povzročil oslabitev srca in prizadel tudi jetra. V nedeljo in ponedeljek so papežu podelili popotnico, sveto obhajilo za kristjane, ki se nahajajo v smrtni nevarnosti. Vesti, da je sveti oče sprejel zadnje olje, pa so izmišljene.

Papež sam se popolnoma zaveda svojega slabega položaja, ki ga prenaša mirno. Pripravljen je na svojo zadnjo uro. Tako poročajo italijanski listi. Nekemu listu je sveti oče izjavil: »Dobro vem, na čem trpim; vem tudi, da mi je usojeno živeti samo še dva, tri tedne«.

Po vseh katoliških škofijah sveta od ponedeljka naprej molijo za ozdravitev svetega očeta. Iz vseh delov sveta so poslali državni glavarji, predsedniki vlad, zunanji ministri, cerkveni dostojanstveniki in organizacije, katoliška društva in verniki na tisoče telegramov z voščili za papeževo ozdravljenje v Vatikan.

### Vatikan se je pogodil z Ogrsko

Vatikan in ogrska vlada sta se proti koncu preteklega tedna zedinila »v verskih vprašanjih Ogrske«, tako poročajo iz Italije. Še odprte podrobnosti pa bodo rešili letos junija. Ogrski uradnik poslanstva v

višencev, ki so izmed 2887 kandidatov izvolili 1902 odbornika v 62 občinskih skupščin.

V kmetijski podskupini se je volitev udeležilo 173.785 ali 92,3 odstotka od 188.356 vpisanih volilcev, ki so izvolili 318 odbornikov občinskih zborov delovnih skupnosti od 419 kandidatov.

Udeležba na volitvah v občinske zbere v mariborskem okraju je znašala 93,2 odstotka, v celjskem 92 odstotkov, v zbere delovnih skupnosti v mariborskem okraju 96 odstotkov, v celjskem pa 92,6 odstotkov. V koprskem okraju je v občinski zbor volilo 93,6 odstotkov volilnih upravičencev, v kmetijski podskupini 97,1 odstotek. V ljubljanskem okraju pa je bila udeležba 90,9 odstotkov v občinski zbor, v kmetijski pododbor pa 89,5 odstotkov.

### TISKARSKI ŠKRAT

je v prejšnji številki našega lista povzročil v uvodniku »Mir na zemlji« na 1. strani neljubo pomoto, ker je v zadnjem stavku (na koncu članka) izpuščena besedica »ne«. Konec se torej pravilno glasi: ZDRUŽEVATI IN NE CEPITI.

### Državna kriza v Iraku

Iraški revolucijski svet je preteklo soboto zvečer po radiu Bagdad naznanil, da je končno razbita »črna zarota«, ki so jo kovali pripadniki generala Kasema, ki ga je strmoglavila revolucija dne 8. februarja 1963. Omenjeni zaroti očitajo, da je hotela razcepiti vojsko. Po tej neuspeli zaroti je iraški državni predsednik, polkovnik Aref, podpisal odlok, s katerim je vzpostavil vojaški revolucijski svet, ki naj sodi zarotnike. Premoženje 18 oficirjev, pravdnikov, izdajatelj časopisov in drugih Nasserjevih pripadnikov je zaplenil. Na glavo učitelja Salama Achmeda, vodilnega pripadnika Nasserja, pa je razpisal nagrado v znesku 1000 dinarjev, to je okoli 68.000 avstrijskih šilingov.

Kmalu po teh objavah je vladni režim Baath organiziral po vseh cestah v Bagdadu velike demonstracije, ki naj bi pokazale, da se prebivalstvo strinja z revolucijskim svetom in z vlado. Na glavi spreveda so korakali ministrski predsednik general El-Bakr in drugi voditelji Nasserju sovražne stranke Baath.

V soboto preteklega tedna so v Bagdadu usmrtili deset iraških glavarjev in enega civilista, ker so dne 8. februarja 1963 aktivno sodelovali pri obrambi Kasemovega režima. Posebno vojaško sodišče jih je zaradi tega obsodilo na smrt z ustrelitvijo. V uradni objavi poudarjajo, da ta obsodba nima ničesar skupnega z novo zaroto, ki je pravkar prišla na dan.

### V Sloveniji volilo milijon volivcev

Preteklo nedeljo so se po vsej Sloveniji vršile volitve v občinske skupščine. Volilne komisije iz vseh krajev države poročajo o veliki udeležbi na teh volitvah.

Volitev v občinske zbere občinskih skupščin se je po zadnjih podatkih udeležilo nad en milijon od 1.100.999 volilnih upra-

deti razliko, ki loči komunističnega funkcionarja od navadnega podložnika, na katerem država izvaja svoje poskuse.

Dva Berlina in dve Nemčiji, oba govorita prepričevalno svetu. Zapadni oznanja svobodo in kaže njene čudovite sadove, vzhodni pa nemo spričuje, kam zaide človek, ki je zavrgel Boga, pa se dal usužnjiti sočloveku.

J. J.

Rimu bo posredoval med Vatikanom in ogrsko vlado. Ogrska naj bi predlagala imenovanje »apostolskega administratorja«. To funkcijo bodo mogoče podelili škofu Endreju Hamvasu.

Ameriški poslanik v Beogradu George F. Kennan, je proti koncu tedna prispel na neuradni obisk v Budapest. Zastopnik ameriškega poslanstva je govoril o »zgodnjem privatnem« obisku. Po mnenju političnih opazovalcev pa bi se naj Kennan z ogrsko vlado pogajal o bodoči usodi kardinala Mindszentija, ki se še vedno nahaja na ameriškem poslanstvu.

### Če birmajo na Ogrskem

Nekega delavca v Budapesti so izključili iz stranke, ker je njegova žena z njegovo vednostjo in z njegovim dovoljenjem pustila otroka birmati. Tako poroča neki komunistični dnevnik v Budapesti. List k temu dogodku ugotavlja: »Postopanje glavarja tega majhnega mesteca je bilo pravilno zato, da so odkrili to zadevo; kajti vodstvo se ne more zadovoljiti z ideološko dvostranskostjo... Toda nekateri krajevni voditelji teh ljudi niso samo odstranili iz stranke, temveč so jih hoteli pognati tudi z delovnih mest. K sreči je posegel vmes osrednji odbor stranke, ki je spremenil določila glede izključitve in tako zavrnil delovanje pregorelih strankarjev«.

### OBJAVA

Šolsko leto 1962/63 bodo vse koroške šole zaključile z razdelitvijo spričeval v petek, dne 5. julija 1963.

Prvi dan velikih počitnic, to je v soboto, dne 6. julija, pa so na Državni realni gimnaziji in gimnaziji za Slovence v Celovcu sprejemni izpiti za prvi razred in sicer ob osmi uri.

Prijave je treba izvršiti do 1. julija in za prijavo so potrebni naslednji dokumenti:

1. rojstni list,
2. dokument o avstrijskem državljanstvu,
3. popis učenca, katerega pošlje šola direktorju.

Na dan izpita pa mora učenec predložiti spričevalo, ki ga bo dobil dan poprej.

Isti dan so tudi sprejemni izpiti v višje razrede. Za prvi razred je predpisana učna snov 4. šolske stopnje. Za vse ostale razrede pa dobite pojasnila v šolski pisarni.

Pismene prijave je treba nasloviti na »Direktion des Bundesrealgymnasiums und Gymnasiums für Slowenen in Klagenfurt, Lerchenfeldgasse 22/II«.

Ravnateljstvo



# Politični teden

## Po svetu . . .

### LJUDSTVO V SIRIJI NAJ ODLOČA

Zgodba z novo Združeno arabsko republiko postaja vedno nevarnejša. Za človeka, ki se na Bližnjem vzhodu ne spozna, se zdi morda nepregledna. Politični opazovalec pa bo opazil jasne črte. V Siriji kot tudi v Iraku vlada stranka Baath. Pred tremi tedni je El Džindī sicer poskušal sestaviti novo vlado, vendar ni prišlo tako daleč. Prejšnji ministrski predsednik Bitar je zopet zasedel svoje mesto in si nadel vse prejšnje naslove. To pa nikakor ne prija Kairu.

Bitar je sicer izjavil, da priznava sporazum z dne 17. aprila 1963, ko so se Egipt, Sirija in Irak odločili za Združeno arabsko republiko; vendar mu gre za to, da prepreči, da bi prevladal Kairo, kar hoče Nasser na vsak način doseči. Zato tudi ni pripustil k vladi onih oseb, ki so Nasserju naklonjene. Na isti ravni pa leži tudi objava preobratnih načrtov Nasserju naklonjenih oficirjev, ki bi naj bili hoteli izvesti svoj načrt takoj po revoluciji 8. marca 1963. Pod to pretvezo naj bi več sto oficirjev odstranili iz sirske vojske.

Da to ni ravno izzvalo kairskega prijateljstva, je razumljivo. Tako je tudi egiptovski list »Al Adhram«, ki je najmočnejše Nasserjevo glasilo, takoj po nastopu Bitarja kot novega ministrskega predsednika naravnost izjavil, da leži zdaj na ljudstvu, da odloči o usodi Sirije. To pa pomeni jasen poziv sirskega ljudstvu, ki je naklonjeno Nasserju, naj stopi na barikade. Poizkusov za to je bilo že več. Napetost položaja se je pokazala tudi v tem, da se je predsednik Nasser takoj vrnil s svojega obiska v Jugoslaviji domov v Kairo — in sicer tokrat ne z jahto, temveč z letalom.

Irak je v vprašanju VAR precej miren, ker ga mučijo očitno druge skrbi: Kurdi v severnem delu dežele. Takoj po revoluciji v Iraku dne 8. februarja so zahtevali tudi Kurdi svojo avtonomijo. Že nekaj let se borijo proti vladi v Bagdadu. Najprej se je zdelo, da se bo nova vlada vdala. Orožje je počivalo, obe strani sta izpustili jetnike. Ko pa so Kurdi zahtevali možnost tesnejšega sodelovanja ter svojega ministrskega predsednika v Bagdadu, se je vlada uprla. — Tako se Kurdi zopet bojujejo in iraška letala zopet bombardirajo kurdske vasi. V ta spor se meša še Sovjetska zveza, ki ji brez dvoma ni vseeno, če bo na Bližnjem vzhodu nastala državna zveza, ki sicer jemlje komunistični denar, drugače pa komunistu ni preveč naklonjena.

Nasprotstva in napetosti v VAR obstajajo že dolgo, četudi niso vedno tako očitno stopala na dan. Izrael je stalno pripravljen na kakšen nov dogodek. Kajti nekega dne more VAR res postati nevarna za mlado državo, škoditi pa more tudi razvoju Jordanije. Zato sta njuni glavni mesti Tel Aviv oz. Amman z olajšanjem vzeli Kennedyjevo obljubo na znanje. Kennedy je namreč obljubil, da bo v primeru vojaških zapletenj na Bližnjem vzhodu »primerno ukrepal«.

Možno je reči, kako se bodo stvari razvijale naprej, nemogoče pa je povedati, v kakšnem časovnem razporedju. Gotovo je, da Sirija mobilizira. Gotovo je tudi, da bo Združena arabska republika za vsako ceno nastala, četudi najprej mogoče še brez Iraka. Vsekakor pa se bo verjetno treba pripraviti na nemirne mesece na Bližnjem vzhodu.

### NOV UDAR V ARGENTINI

Vodjo argentinskih krščanskih demokratov so pred kratkim zaprl. Trdil je bil, da grozi Argentini nov vojaški udar. Že pred tem pa je prišlo do nove vladne krize, v teku katere so vsi vladni člani odstopili. Povod so bili načrti dosedanjega notranjega ministra Raucha glede volilnega zakona, ki naj bi peronistom preprečili volilni uspeh pri volitvah, ki bodo letos julija.

### ČRNCI VEDNO BOLJ NEMIRNI

Krvave demonstracije črncev v ZDA v Birminghamu in zvezni državi Alabama so bile verjetno le začetek. Še isti dan, ko je predsednik Kennedy odposlal vojaške enote zvezne vojske na kraj nemira, so poročali podobne slučaje iz Tennesseeja, Marylanda in Severne Caroline. K temu so se še vse barvne osebnosti v Severnih ameriških državah zavzele za svoje južne rasne pripadnike, tako da je treba tudi v sever-

nem delu Amerike računati s podobnimi demonstracijami.

Predsednik Kennedy, ki je nepričakovano prispel v glavno mesto Tennesseeja Nashville, je pred več tisoč poslušalci apeliral na vse Amerikance, ki se zavedajo odgovornosti, naj se zavzamejo za enake pravice in svobodo vseh ameriških prebivalcev. Med tem svojim potovanjem, ki ga je privedlo tudi skozi Alabamo, se je Kennedy srečal z guvernerjem te zvezne države Wallaceom. To je bilo nekaj ur potem, ko je Wallace vložil tožbo proti Kennedyju pri Vrhovnem sodišču ameriških držav zaradi prestopa ustavnega zakona. Guverner stoji na stališču, da je prihod 3000 zveznih vojakov v Alabamo bil protizakonit, ker bi bile tudi oblasti v Alabami same zmožne poskrbeti za »red in mir«.

Ameriški pravosodni minister Robert Kennedy, predsednikov brat, je k rasnemu sporu pripomnil, da barvna ljudstva ne bodo vedno prenašala krivice, ki nastajajo vsled rasne diskriminacije. Najnovejše demonstracije verjetno niso zadnje in tudi ne največje. Ameriški črnci so šele začeli protestirati — in ta protest je vsekakor upravičen.

### NEMŠKO-FRANCOSKI SPORAZUM

Z ogromno večino glasov je bonnski parlament (Bundestag) sklenil zakon, ki je potrdil in priznal nemško-francoski prijateljski sporazum. Debate so bile stvarne in mirne; govorniki so imenovali sporazum izhodišče v nov evropski razvoj.

Bivši zvezni kancler dr. Adenauer je v svojem govoru imenoval sporazum kot »činitelj stabilnosti« in opozoril na dejstvo, da ga je vse ljudstvo odobrilo. Socialno-demokratski poslanec Wehner pa je izjavil, da sporazum ni vzrok, temveč kvečjemu iz-

## . . . in pri nas v Avstriji

### ZAPRISEGA DR. SCHÄRFA

Pred zvezno skupščino, pred državnim zborom in zveznim svetom je na novo izvoljeni državni predsednik dr. Adolf Schärf znova zaprisegel Avstriji svojo zvestobo. Zaprisega je bila v sredo preteklega tedna. Po ceremonijah sta imela predsednik zveznega sveta prof. dr. Gschnitzer ter državni predsednik dr. Schärf kratka nagovora. Predsednik zveznega sveta je podčrtal, da je Avstrija vedno pripravljena doprinesti svoj del k ohranitvi miru in mednarodnemu sodelovanju. »To velja posebno še za sodelovanje v svobodni Evropi. Njej pripadamo, zato hočemo sodelovati pri njenem združevanju«. Južna Tirolska bo morala v Rimu izbojevati krajevno avtonomijo, je nadaljeval Gschnitzer. Za notranji mir pa sta potrebni disciplina in obvladovanje samega sebe, ne pa samovolja. »Ne smemo s tem računati, da bo naš gospodarški podvig vedno tako enakomerno naraščal. Tembolj se bomo prizadevali, da zagotovimo stabilnost in da utrdimo, kar smo dosegli«. Profesor Gschnitzer je citiral Shakespeareja, ko je dejal, da nikdar ne smemo uničiti svobode in pravice »s pritiskom močnejšega, z odlašanjem pravice, z objestnostjo uradov«. Na to misel

## Ciril-Methodova proslava na Dunaju

Ob priliki 1100-letnice prihoda slovanskih apostolov Cirila in Metoda na Moravsko je priredil Klub slovenskih študentov na Dunaju skupno s Hrvatskim akademskim klubom v četrtek, dne 16. maja 1963, v »Thomassaal« dominikanskega samostana v Postgasse 4 spominško akademijo.

Za uvod je pozdravil predsednik Kluba slovenskih študentov Feliks J. Bister vse navzoče, posebno pa še zastopnike raznih organizacij ter predavatelja dr. Ante Andorferja.

V svojem predavanju je orisal dr. Andorfer življenje obeh bratov do leta 863 in kratko podal potek njunega delovanja med Slovani do Cirilove smrti leta 869 v Rimu. Njuna glavna zasluga je bila v tem, da sta pisala kot prva slovansko besedo, ki je sestavil zanj Ciril poseben črkopis, ter da sta posredovala slovanskim vernikom blagovest v ljudskem jeziku. Ustvarila sta tudi slovansko bogoslužje. Vztrajala sta kljub vsemu nasprotovanju nemških misijonarjev in škofov in položila s tem temelje za

raz obstoječih težkoč v EWG. Tudi z drugih strani je bilo slišati, da je ta sporazum poklican, da dogradi evropsko sodelovanje. Dobrih odnosov do Francije bi nikoli ne bilo zaradi njih samih, pač pa so jih gojili z ozirom na večjo evropsko enotnost. V pariških političnih krogih so enoglasno odobrile tega sporazuma bonnskega parlamenta sprejeli z zadoščenjem, istočasno pa opozorili, da jemljejo sporazumu s tem daljnosežnost. Močno pa ga je kritiziral belgijski zunanji minister Spaak ob priliki nekega razgovora s sovjetskim listom »Izvestja«. Nemško-francoski sporazum je označil za »slabo stvar«, za katero se ne bodo mogle navdušiti ne Italija ne Holandska in ne Belgija.

### TITOVA POLITIČNA POTOVANJA

Jugoslovanski državni predsednik Tito se pripravlja za jesen na živahno politično delavnost. Obiskal bo več južnoameriških držav, med temi Brazilijo, Bolivijo, Čile in Mehiko. Državnikov namen je, utrditi vzajemnost med državami, ki niso ozko povezane z državami obeh velikih blokov. Nagib za to politiko so dale tudi nove razmere v komunističnih državah.

V jugoslovanski javnosti je naletela na velik odpor posebna izjava, katero sta podpisala kitajski predsednik Lin Šao Tsi in severnovietnamski Ho Či Minh. V izjavi, ki je bila podpisana na državnem obisku kitajskega predsednika v Vietnamu, je obtožena »jugoslovanska revizionistična klika, da je izdala marksizem-leninizem in da sabotira svetovno komunistično gibanje«.

V odgovor na to izjavo sta Tito in njegov namestnik Ranković v več govori podčrtala, da hočejo kitajski komunisti zopet uvajati krute Stalinove metode. Oni še vedno zagovarjajo stališče svetovne revolucije, kar pa pomeni v današnjih razmerah novo svetovno vojno in uničenje milijonov ljudi. Smer jugoslovanske zunanje politike pa je sodelovanje na enakopravni podlagi z vsemi državami.

je govornik naključil opomin, da je po naši ustavi Avstrija demokratična republika in zvezna država. »Priznajmo si, da bo treba še marsikaj narediti, da bo pa živel duh teh dveh fundamentalnih načel v vsaki ustanovi in v vsakem človeku«.

To misel je povzel tudi državni predsednik in dejal: »Priznam se k skupnemu delu vseh voljnih državljanov naše države. Danes obnavljam tudi svojo izpoved, da bom upošteval in spoštoval vse pravice, ki so si jih obljubile zveze in dežele, saj sloni na spojitvi teh dveh medsebojno razumevanje in varnost.

### 50.000 DUNAJČANOV PRISOSTVUJE PARADI

Zaprisegi našega novega državnega predsednika je prisostvovalo okoli 50.000 Dunajčanov. Bil je delavnik, a prevladala je radovednost ljudi. Parada se je odvijala ob najlepšem vremenu. Nobenih študentovskih demonstracij ni bilo. Ob enajstih je prispel dr. Schärf, ustavni vrhovni poveljnik avstrijske vojske, na majhni podij pred parlamentom. Nato je zadonela zvezna himna, ki je otvorila parado. V dolgih urah je korakala avstrijska vojska mimo državnega predsednika in množice ljudstva.

## SLOVENC

### doma in po svetu

#### Dve duhovniški smrti

Med prvo uro krščanskega nauka na svojem novem službenem mestu v Šmihelu pri Postojni na Krasu je umrl č. g. Janez Vilhar. Rajni je bil rojen na Rakeku 1892 in je gimnazijo študiral v škofovih zavodih v št. Vidu nad Ljubljano. Od leta 1922 je župnikoval v Senožečah na Krasu. Nepregledna množica ga je spremila na zadnji poti.

Aprila je odšel v večnost prav toliko stari župnik v Slavini pri Postojni, č. g. Martin Gorše, doma iz Sodražice pri Ribnici na Dolenjskem. Služboval je kot duhovnik na raznih krajih: v Koroški Beli, Idriji, v Vremah, v Matenji vasi in od 1936 v Slavini.

#### Ustanovili so literarno nagrado »Vstajenje«

Slovenski tiskovni inštitut, ki je bil pred nedavnim ustanovljen v Trstu, da bi pospeševal in vsklajal slovensko založniško dejavnost v zamejstvu ter dajal pobude slovenskemu tisku, je sklenil podeljevati tudi literarne nagrade, ki naj bi služile v vzpodbudo in priznanje našim pisateljem. V ta namen bo podeljeval vsako leto svojo literarno nagrado »Vstajenje«. Letošnjo nagrado, katero je podelil na velikonočno soboto, je razdelil med pisatelja Vinka Beličiča iz Trsta za zbirko črtic »Nova pesem« in med pesnika Jožeta Udoviča iz Ljubljane za pesniško zbirko »Zrcalo sanj«. Ti dve deli se odlikujeta med vsemi izdajami v zadnjih dveh let po najvišjih umetniških kvalitetah, po iskrenosti, hkrati pa tudi nista v nasprotju s krščanskim svetovnim nazorom, kar je bil eden izmed bistvenih kriterijev pri podelitvi nagrade »Vstajenje«.

Slovenski tiskovni inštitut je upošteval pri podelitvi nagrade vsa slovenska dela, ki so izšla v zadnjih dveh letih tako v matični domovini kot v zamejstvu, s čimer je hotel poudariti enotnost slovenske literature, kar bi hoteli nekateri zanikati.

Pri podelitvi svoje prve literarne nagrade je upošteval dela iz zadnjih dveh let, medtem ko bo pri prihodnjih literarnih nagradah upošteval samo dela, ki bodo izšla v enem letu pred podelitvijo nagrade. Letošnja nagrada bo v kratkem slovesno podeljena na sedežu Slovenskega kulturnega kluba v Ulici Donizetti 3 v Trstu.

#### Goriški slovenski skavti na Jurjevanju

25. aprila so goriški slovenski skavti proslavili svojega zaščitnika sv. Jurija. Okrog 100 fantov se je napotilo v Križ k sv. Primožu na Goriškem, kjer je bila večja skavtska proslava. Skavtizem hoče ohraniti svojim članom duhovno in telesno zdravje, zato jih vzgaja k spoznavanju ter ljubezni do narave. Njihov ustanovitelj je dobro vedel, da pomeni stik z naravo razmišljanje in poglabitev. Sredi žive narave, ko se v sleherni bilko in grmiček neprestano pretaka obnovljena moč in zdravje ter se melodije božjih pevcev vpletajo med šelestenje dreves, kdo bi ostal brezčuten?

Z zadovoljstvom beležimo, da bodo letos celotno vodstvo kolonije v Tambah prevzeli skavti. Za letos torej nič žensk, nič vzgojiteljic, ampak ena sama republika fantov! Obilo sreče! Pa še drugo važno novico smo zvedeli na Jurjevanju. Za avgust imajo v načrtu, da se odpravijo na slavno Maratonsko polje pri Atenah v Grčiji. Tam se snidejo na svoj takozvani »jamborec«, ki se ga bodo udeležili skavti iz približno 50 narodnosti. To bo doživetje, ki bi ga jim skoro zavidali! Prepričani smo, da se jim bo skavtska zavest tam še bolj utrdila, ko bodo spoznali širokopotečnost in pomen svoje 9 milijonske organizacije. Spoznali bodo, kako so samo verske organizacije sposobne vzgajati k pravi univerzalnosti mišljenja in čustvovanja.

#### Tudi po zapadni Kenadi

je precej naših rojakov. Tako pravi slovenski duhovnik, ki se je podal na misijonsko pot v kraje Edmonton, Lethbridge, Calgary in Regina. — Največ jih je v Edmontonu. Že prvi večer je bilo pri misijonu 70, naslednja dva dni pa čez 100 rojakov. Nad 100 jih je prišlo tudi k obhajilni mizi. V Lethbridge imajo večinoma že svoje domove. V Calgary je misijonar našel 50 slovenskih družin. V Regina ni vedel za nikogar, pa jih je s pomočjo poljskega duhovnika odkril lepo število.

#### Sezonsko delo

v gozdu — to je način, kako si večina naših rojakov okoli Port Arturja v Kanadi služi svoj kruh. Vsak teden gredo s podjetjem po 25, pa tudi po 100 kilometrov daleč v gozdove, za nedeljo pa se vrnejo k svoji družini. So pa drugi, ki ostanejo zdoma po cel mesec ali še več. Gotovo to ni majhna žrtev zanj in za njihove družine. Dolej so delali akordno delo in v devetih mesecih precej zaslužili. Seveda so se gnali in napenjali svoje moči do skrajnosti. Tako so nekateri prislužili pri takem sezonskem delu po 4000 dolarjev. Sedaj pa napovedujejo, da bodo podjetja uvedla razne stroje za prenašanje in skladanje lesa. Delavce že sedaj silijo na delo za dnevno plačo.



Dunajski Slovenci in Hrvati na proslavi



# Kulturno delo Lužiških Srbov

(Dopolnilo k članku »Razgovor z Lužiškimi Srbov« v prejšnji številki našega lista)

Lužiški Srbi so najmanjši slovanski narod. Kot ostanki nekdanjega naroda Lužičanov so se ohranili do današnjih dni v kotu med Češko in Poljsko ob znameniti mejni črti Odri in Nisi (Oder-Neiße). Svoje središče imajo v Budišinu (Bautzen), ki je sedaj pod Vzhodno nemško republiko.

Začetki njihove književnosti segajo v dobo reformacije, ko se je začelo širiti protestantstvo s knjigami v domačem jeziku. Podobno kot pri nas Mohorjeva družba je v istem času nastala med njimi knjižna založba »Domovina« in sicer leta 1851. Zdi se pa, da ni dosegla tistega razvoja kot naša Mohorjeva, saj je Lužiških Srbov veliko manj kot Slovencev. Nato je prišel čas nacizma, ki je to založbo uničil in uničil tudi vse lužiškosrbske knjige, ker je bil ta narodni kot manjvredna rasa obsojen na smrt.

Prišlo pa je leto 1945, leto poraza nacizma, ki je prineslo tudi lužiškimi Srbov nove čase. Sicer jih je zajel val sovjetske zasedbe, prišli so pod nemško komunistično republiko, vendar so v narodnostnem pogledu dobili pravice, ki jih Nemci dotlej niso nikoli priznavali. Brž so obnovili delovanje stare knjižne založbe »Domovina«, ustanovila se je še vrsta drugih založb in ustanov, ki naj bi dali temu malemu ljudstvu možnost polnega razvoja in izobraževanja v svojem lastnem jeziku, ki je slovenskemu precej podoben.

V založbi »Domovine« v Budišinu je 1959 izšla knjiga »Wot nas, wo nas« (Od nas, o nas), v kateri so popisane vse knjige, ki so med Lužiškimi Srbi izšle po letu 1945. Že kratek pregled te knjige nam pove marsikaj o kulturnem življenju tega malega, sorodnega nam naroda.

Da bi izpopolnili svoj književni jezik, so izdali več knjig z jezikoslovnega področja. Naštetimo tu predvsem naslednje: Lužiška krajevna imena, Seznam lužiško-srbskih in nemških krajevnih imen, Tvorjenje novih lužiškosrbskih imen, Švjelova slovnica nižjesorbskega jezika, Kratka gornjesorb. slovnica, Gornjesorb. nemški slovar, Mitašov besednjak z 10.000 besedami sorbsko-nemško in obratno, Učbenik nižjesorbskega jezika, Tečaj sorbskega jezika, Ogrožena beseda itd.

Poleg nekaterih knjig, ki jih je izdala lužiškosrbska komunistična partija za svoje propagandne cilje, so dobili Lužiški Srbi v zadnjem desetletju knjigo Spominov o trpljenju v nacističnem taborišču Buchenwaldu, dalje knjigo o trpljenju lužiških kmetov v 18. stol., o francoski revoluciji, o svojih prekomorskih izseljencih v 19. stol., o rimskih suznjih, o predzgodovinski dobi Lužic.

Razmeroma malo je izšlo gospodarskih

knjig, če izvzamemo dva priročnika za čebelarje.

Rudolf Jenč je izdal v dveh delih obširno Zgodovino lužiškosrbske literature, dr. Krječmar je popisal življenje pisatelja Andrickega, Marja Kubašec pisatelja Čisinskega, Wičaz pesnika Zejlera, dr. Čyž pa delo Černyja. Jan Krawc je podal popis delovanja Sorbskega narodnega gledališča. Knjižic o lužiškosrbski narodni noši, zbirka koračnic in pesmi podrobneje tu ne omenjamo. Jan Lajnert je zbral v eni od naravoslovnih knjižic lužiškosrbska rastlinska imena.

Pri izdajanju klasičnih lužiških piscev in pesnikov se odlikuje lirik Jurij Brezan, ki je izdal tudi nekaj svojih lastnih stvaritev. Omeniti moramo še pesnico Mino Witkojč.

Med pripovedniki je prvi Jurij Brezan s svojimi 12 knjigami. Drugi pisatelji so: Marjana Domaškojc, Richard Iselt, Mato Kosyk, Kurt Krjenc, Marja Kubašec, Jakub

Zalenski, Merčin Nowak, Jan Skala, Fryco Rocha, Juro Solta, Ota Wičaz, Jan Wjela. Od prevodov, ki so jih izdali, je največ iz češčine in ruščine. Izšla je tudi knjiga Hrvata Vladimirja Nazorja »Veli Joža«.

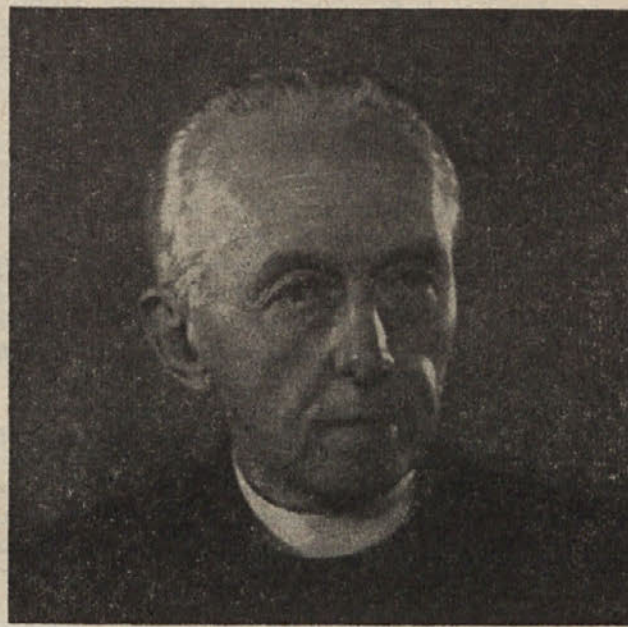
Lepo število knjig za mladino in deco kaže, kako se Lužiški Srbi zavedajo, da je treba dati v roke mladim berilo v domačem jeziku, da bodo mogli rasti v plemenite osebnosti.

Od ljudskih iger, ki so izšle v tisku, je največ prevodov iz nemščine, nekaj tudi iz slovaščine in češčine.

Ob koncu pregleda omenimo še to, da so izdali več pesmaric svojih narodnih pesmi in glasbe. Več knjig je založba »Domovina« izdala tudi v nemščini, da z njimi seznanjemo nemški svet z lužiškosrbsko kulturo in narodno zgodovino in bojem za obstanek.

Ali bi ne mogel ta ali oni naš mladi izobraženec po teh knjigah najti kaj zanimivega in prevesti na naš jezik? Saj je lužiškosrbski jezik tako blizu našega. In njihov zgodovina narodnega trpljenja je tako podobna trpljenju našega koroškega človeka!

## Ob prvi obletnici smrti pisatelja F. S. Finžgarja



Dne 2. junija poteče leto dni, odkar je legel k počitku slovenski pisatelj Franc Saleški Finžgar. Rodil se je leta 1871 v Doslovičah pri Žirovnici na oni strani Karavank. Deloval je kot duhovnik v raznih krajih. Dolga leta je bil urednik knjižnih izdaj Družbe sv. Mohorja v Celju. Istočasno s pesnikom Otonom Župančičem je postal član slovenske Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani.

### POD SVOBODNIM SONCEM — V NEMŠČINI

Ob tej prvi obletnici objavljamo veselo novico, da je znani prevajavec č. g. F. Kolednik sporočil, da je Finžgarjev roman

»Pod svobodnim soncem« v nemškem prevodu že v tisku v Nemčiji.

Ta roman s podnaslovom »povest davnih dedov« je najbolj priljubljeni slovenski zgodovinski roman, epopeja o junaških dejanjih naših pradedov, napisan po zgledih zgodovinskih romanov poljskega pisatelja Sienkiewicza. Odlikuje ga razgibano pripovedovanje, prepojeno z neko slovesnostjo in zanesenostjo. Nazorno je upodobljen bizantinski dvor in tekmovalstvo na hipodromu. Kdor ga je enkrat bral, ne bo do smrti pozabil junaka Iztoka, Ljubinice in Irene.

Tudi med nemškim svetom je po tej vojni zraslo zanimanje za slovansko kulturo.

uporabljali plošče, posute s peskom. Vse to je bilo drago in tudi neudobno.

Kljub temu je bilo v starem Rimu knjig na pretek. Imele so obliko zvitkov, ki so vsebovali po dvesto strani ali nekaj več kakor današnja tiskovna pola. Brali so jih tako, da so jih odvijali. Od prvega stoletja po Kristusu so spise na pergamentu vezali v zvezke, podobne našim knjigam. Učeni kritiki, ki so filmu po Shakespeareovi drami »Julij Cezar« zamerili, da jemlje v roko knjigo današnje oblike, čes, da je to hud anahronizem, so torej pokazali kaj majhno poučenost v vsakdanjih rimskih zadevah. Črnilo so stari Rimljani delali iz saj, iz soka sip (Tintenfisch) ter iz vinskega sesedka. Včasih je bilo zelo trpežno, včasih pa je bilo moč tako pisavo zbrisati s potegom gobe, namočene v vodo. Časopisov v našem smislu niso poznali; edino po Rimu je krožilo nekaj primerkov vestnika »Acta diurna« — »Dnevni dogodki«, ki je prinašal uradne razglase ter modne cene.

Knjigarn je bilo v starem Rimu najbrž več kakor v današnjem. V izložbah so razstavljale najnovejša dela, za katera so delale s posebnimi lepaki skoraj ameriško reklamo. Javnih knjižnic je mesto imelo 28, več, kakor jih na primer šteje današnji Pariz.

Položaj ženske ni bil dosti različen od njenega položaja v današnji družbi, saj je bila skoraj povsem enakopravna moškemu. Bila je vedno v moški družbi: pri sprejemih, v gledališčih, pri pojedinah, kjer pa ni pila vina. Doma je imela nad otroki in suznji enako oblast kakor mož.

(Dalje prihodnjik)

Ni čuda, če je vzbudil pozornost tudi ta slovenski roman, po katerem bodo izdelali celo film. Dosedanji založnik Habel v Regensburgu, ki je doslej izdal vse Kolednikove prevode v nemščino, je že pred leti nameraval izdati ta roman. Skušal je dobiti vnaprej 20.000 DM, da bi lahko izdal to knjigo za čim širše ljudske množice. Seveda g. Koledniku ni bilo mogoče zbrati toliko denarja.

### VABILO NA PREDNAROČBO

S prednaročili seveda ne more veliko računati. Vendar se mu je posrečilo pridobiti za izdajo drugo nemško založbo, ki je že sporočila, da knjiga izide še letos sredi novembra in da daje novi založnik 25 odst. popusta vsem, ki knjigo naročijo pred koncem junija. Knjiga bo stala od 18 do 20 DM, ko bo izšla.

Koroški ljudje in naši izseljenci po širnem svetu imajo veliko nalogo, da so most med narodi in da po njih spoznava drugi svet slovensko kulturo in slovensko dušo. Dobro delo je, če posreduješ tako knjigo tistim, ki znajo le nemško. Ta knjiga jim bo govorila o davni naši preteklosti in o našem rodu. Naj zvedo, kdo je bil Iztok; naj zvedo, kako je bil naš rod pogumen in junaški. Ob prvi obletnici bo izid te knjige lep spominski dogodek. Prednaročila zanjo sprejema iz usluge tudi uprava in poverjenik »Našega tednika—Kronike«.

## DEVICA ORLEANSKA —

### SVETNICA DOMOVINSKE LJUBEZNI

30. maj je god in smrtni dan device Orleanske, svetnice domovinske ljubezni. Tudi mi Slovenci naj bi jo častili in klicali na pomoč. (Schiller je pisal o njej reči, ki niso resnične. Ni lahko najti njene resnične biografije. Treba bi bilo, da bi imeli kak življenjepis o njej, in sicer resnična dejstva in ne izmišljotine.)

Rojena je bila 6. januarja 1412, umrla je 19 let stara 30. majnika 1431. Kot čarovnico, krivoverko, odpadnico, malikovalko so jo živo sezgali na trgu v Ruanu (Rouen) na Francoskem. Leta 1909 je bila proglašena za blaženo, leta 1920 pa za svetnico. Torej je bila za svetnico proglašena skoro 500 let po svoji mučeniški smrti.

Sv. Ivana Orleanska je svetnica domovinske ljubezni. Velika krivica se ji je zgodila in danes priznajo tudi Angleži, da so ji storili veliko krivico. Od l. 1920 usako leto obhajamo dne 30. majnika, to je dan njene smrti, god sv. Ivane Orleanske.

Živa je zgorela na grmadi. Toda Angleži, ki so jo tako souvažili, niso imeli sreče. Že pet let po njeni smrti je francoski kralj Karel iztrgal Angležem glavno mesto Paris. To je bilo leta 1436. In leta 1449 je iztrgal Angležem tudi mesto Ruán, mesto, kjer je bila Ivana po krivici umorjena. Trideset let so imeli Angleži to mesto v svojih rokah. Kralj Karel se je začel prizadevati, da se popravi in razveljavi krivični proces, s katerim je bila Ivana obsojena na smrt na grmadi.

Na štirih krajih so zasliševali priče in sicer v njenem rojstnem kraju Domremy; v Ruanu, kjer je bila umorjena; v Orleanu, ki ga je rešila pred angleško zasedbo; in v Parizu, glavnem mestu Francije. Od leta 1450 dalje se je pripravljala nov proces. Dne 7. novembra 1455 se je začela v katedrali v Parizu slovesna otvoritev popravne obravnave, rehabilitacijskega procesa.

Na nasvet duhovščine je mati Ivane pisala papežu Kalistu prošilno pismo. Papež ji je odgovoril in to pismo papeževu je Ivanina mati pri otvoritvi popravnega procesa sama prebrala. Dne 7. julija 1456, petindvajset let po mučeniški nasilni smrti je bila razglašena nova sodba. Prva sodba, s katero je bila Ivana kot čarovnica in krivoverka obsojena na smrt, je bila razveljavljena. Ivanina čast je bila oprana.

Že leta 1452 je duhovsko sodišče razsodilo takole: »Ker je Ivana prišla na pomoč francoskemu kralju in šla v boj proti Angležem, so jo zasledovali Angleži s svojim sovraštvom in so se z vsemi sredstvi trudili, da jo umorijo. Ker je Ivana prizadela Angležem več porazov, so se je ti na vsi moč bali in so se na vse načine prizadevali, da jo umorijo.«

Ivana je verno katoliško živela in je verno in sveto umrla.

Po vsej Makedoniji so kar se da slovesno proslavljali tisoč sto let slovanske abecede ter dan začetnikov slovanskega pisemstva bratov sv. Cirila in Metoda. Še posebno slovesno so proslavili praznik v šolah, ki nosijo ime obeh bratov.

## Vsakdanja kultura in življenje starih Rimljanov

Današnji svet nobene dobe v svoji zgodovini in nobene omike pred današnjo nepozna tako dobro in natančno kakor rimske. Nekaj je temu vzrok dejstvo, da se ni iz nobenega drugega časa ohranilo toliko najrazličnejših pričevanj sodobnikov. Tacitovi »Letopisi«, zapiski Plinija Mlajšega, Petronija Arbitra »Satiricon« ter bolj ali manj vsa rimska književnost od Julija Cezarja, stratega, do dekadentnih satirikov nam dajejo razdrobljeno, toda izčrpno in obsežno sliko o njej. Drugi vzrok pa je v zanimanju, ki ga je zahodni svet zlasti od renesanse dalje kazal za duhovne in kulturne bitnosti. To zanimanje so zlasti širili literarni popularizatorji rimske dobe in njenega življenja od Sienkiewicza s »Quo Vadisom«, preko Roberta Gravesa z deloma o cesarju Klavdiju, do najnovejšega v tej vrsti, Amerikanca Costaina z njegovim »Srebrnim kelihom«. Tretji vzrok so vedno nova odkritja izkopavanj v vsej Evropi.

Kljub temu žal še nimamo v svetovni književnosti priročnega in preglednega ter zanimivega strnjenege dela o omiki in življenju starega Rima, ki ju razdrobljeno nedvomno poznamo bolje od dobe, ki je komaj dvesto ali tristo let za nami. Važen korak na poti do tega potrebnega cilja pomeni knjiga italijanskega starinoslovca in publicista Uga Enrica Paolija »Rimsko življenje«.

Paolijeva najvažnejša in najzanimivejša ugotovitev je, da življenje starega Rima ni

tako različno od našega, kakor pa bi si bilo moč misliti, če seveda odštejemo silni današnji tehnični ter industrijski napredek, zlasti v zvezi z odkritjem elektrike ter eksplozijskega motorja. Nedvomno je življenje v rimski dobi po vseh svojih platih dosti sorodnejše našemu današnjemu, kakor pa je današnje življenje Zahoda blizu tistemu v poznem srednjem veku.

Vzemimo na primer kulturo. Ta je bila v starem Rimu v veliki časti; skoraj večji, kakor je navzlic vsemu pisanju in govorjenju dandanes. Suženj, ki je znal učiti slovnico, je dosegel ceno 700.000 sestercev; toliko, kolikor je tedaj veljalo dobro posestvo. Šol je bilo dosti, četudi pravih poslopij in sistema zanjo niso poznali. Učenci so obiskovali najprej začetne tečaje, kjer so se učili pisanja, branja, računstva in celo stenografije. V srednji šoli so študirali latinski ter grški jezik in književnost, zgodovino, zemljepis, naravoslovje in zvezdoznanstvo. Nato so šli v tečaj za govornišvo in razpravljanje. Pouk je trajal po šest ur dnevno in so ga imeli dopoldne in popoldne. Začenjal se je v marcu, prosto je bilo samo vsakih devet dni. Počitnice so po navadi trajale od julija do srede oktobra. Kdor je končal starorimsko šolo, je povsem obvladal grščino in je običajno čutil silno težnjo po pisanju. Tej težnji je bilo težko zadostiti, ker tedaj še niso poznali papirja. Rimljani so morali pisati na ovčje kože, na pergament, na povosčene ali slonovinaste ploščice. Za geometrijo so



## Poslanstvo „Mladega roda“

Vedno smo presenečeni, kadar vzamemo v roke novo številko »Mladega roda«, tako mladina kot tudi vzgojitelji. Zelo daleč sega vpliv tega mladinskega glasila, ki ga izdaja z velikim idealizmom in žrtvami Konzorcij koroških učiteljev z urednikom nadučiteljem Rudijem Voukom.

Pri izbiri in pripravljavanju gradiva morajo biti sodelavci nadse spretni in vsestranski. Saj nadomešča »Mladi rod« slovensko berilo za srednjo in zgornjo stopnjo obvezne šole ter ga uporabljajo tudi za slovenski jezikovni pouk na srednjih šolah in na srednjih učnih zavodih Koroške. A tudi naši najmlajši najdejo v njem, kar potrebujejo za razum in srce.

Več in boljše sestavke, kot so v marsikaterih berilih (in den Lesebüchern) za posamezne šolske stopnje, posredujejo otrokom dandanes šolski listi. Berila od 4. do 8. šolskega leta obvezne šole nadomešča tako v polni meri »Mladi rod«, ki od prosvetnega ministrstva ni le za pouk aprobeiran, ampak bi brez izdatne denarne podpore ministrstva sploh ne mogel izhajati.

Čim je tako s čtivom za dvojezične šole potom »Mladega roda« dobro poskrbljeno, pa je odprto vprašanje, kdaj bo izšla primerna slovnica za dvojezične ljudske šole, kot jo imajo n. pr. gradiščanski Hrvati že nekaj let. Pa tudi to bi na Koroškem že zdavnaj imeli, če bi se predložil prosvetnemu ministrstvu rokopis slovnice v aprobacijo. Vsekakor eno izmed najbolj perečih vprašanj, ki ga bo treba čim prej rešiti.

### CELOVEC

(Pozdravili bomo prve maturante slovenske gimnazije)

V nedeljo, dne 23. junija 1963, ob 15. uri, bo v Delavski zbornici v Celovcu zaključna prireditev Slovenske gimnazije pod naslovom »Šola pozdravlja svoje prve maturante«.

Vstopnice dobite od 5. junija naprej v šolski pisarni.

### ZELINJE

(Velikonočna luč iz Jeruzalema)

Tudi v našo vas je prisvetila velikonočna luč iz Jeruzalema. Prispela je k nam v ponedeljek, dne 13. maja zvečer. Pri kapelici pod cerkvijo smo jo pozdravili in nato šli v procesiji najprej na pokopališče, kjer smo prižgali luč na grobovih naših rajnih, in potem v cerkev. Tam je bil nagovor in pobožnost na čast majniški Kraljici.

Vsa slovesnost je trajala nad eno uro, pa nismo slišali ves čas niti ene domače slovenske besede, kaj šele pesmi. Imeli smo vtis, da se nahajamo nekje na Zgornjem Koroškem. Po končani slovesnosti pa so se udeleženci razgovarjali pred cerkvijo skoraj izključno v naši domači slovenski govorici.

V torek, 14. maja, pa nas je razveselil z obiskom osmi razred slovenske gimnazije v Celovcu. Na poti na Djekše so se ustavili še pri nas ter si ogledali cerkev in našo vas. Študentovsko pogumno so nam zapeli več naših lepih pesmi. Upamo, da jim je naša okolica ugajala in da so tudi nanje prebivalci napravili dober vtis.

### ŠT. JANŽ V ROŽU

(Materinska proslava)

Že dolgoletna je tradicija, da v mesecu majniku pripravi Farna mladina proslavo v čast zemskim materam in naši najboljši Materi Devici Mariji. Toda letos je skoraj izpadla ta proslava zaradi birme, katera je bila pri nas v začetku maja. Mladina je bila toliko zaposlena s pripravami na birmo, da kar ni bilo časa za materinski dan.

Vendar pa so se potrudili otroci in starejši, da so na zadnjo nedeljo v majniku kljub temu pripravili prav lep večer v čast našim in božji Materi. Bogat program je celo prav prijetno presenetil domačine, ki so z zelo lepo udeležbo pokazali, da znajo ceniti trud mladine.

Poleg običajnih pevskih točk in številnih deklamacij ter harmonikarja sta bili na sporedu še dve zanimivi igni. Prva je bila polna vedrega smeha. Bila je to zgodba »Cmokca — poskokca«, ki je bil pripravljen, da ga poje stari dedek, a Cmokcu se je hotelo življenja. Zbežal je iz skleda in se podal na pot, kjer pa je srečaval same nevarnosti. Berač, Ribničan, Indijanec, Kitajec itd. so že stregli Cmokcu po življenju, a se je z zvijačo vselej srečno rešil. Pa je končno le spoznal, da bo še najboljši,



# Pri nas na Koroškem

## V Celovcu je končal proces Berndt

V torek, 21. maja 1963, se je v celovškem deželnem sodišču začel sodnijski postopek proti berlinskemu posestniku barvarne in zloglasnemu lakhoživcu Gerhardu Berndtu in njegovim trem soobtožencem. Proces je ob številni udeležbi javnosti tekel štiri dneve. Pretekli petek zvečer je predsednik mladinskega porotniškega senata dr. Rampitsch pred nabito sodno dvorano prebral obsodbo.

Gerhard Berndt je bil zaradi zločina javnega nasilstva, zaradi zločina sokrivde na splavu, zaradi zločina ugrabitve ter zaradi prestopka umešavanja v uradna dejanja obsojen na deset mesecev stroge ječe; mesečno bo moral ležati na trdem ležišču in štiri najstrednevo se bo moral postiti. Razen tega bo moral za vedno zapustiti avstrijska

Zdravnik dr. Heinz Gerhardt iz Celovca, ki je bil obtožen zločina, da je sokriv pri splavu, je dobil pet mesecev ječe pogojno na tri leta. Margot Salbrechter prav tako iz Celovca je bila zaradi splava obsojena na dva meseca ječe pogojno na tri leta. Obtoženec Wolfgang Reiter, ki se je dan pred začetkom obravnave poročil in ki je bil obtožen ugrabitve in sodelovanja pri nečistosti, je bil oproščen kazni. Tudi Margot Salbrechter in Gerhard Berndt sta bila oproščena obtožbe nečistosti proti naravi.

## Kmalu bodo odprli predor skozi Ljubelj

Predor skozi Ljubelj bodo še letos odprli in ga oddali prometu, tako poročajo z Dunaja. Na jugoslovanski strani ga bodo v dveh mesecih popolnoma dogotovili. Osvetljava, cestno streho in vhod bodo dogradili do poletja. Na avstrijski strani delo letos še nikakor ne bo končano, ker za to ne zadostujejo sredstva, ki so bila v ta namen dana na razpolago. Potrebujejo še 25 milijonov šilingov, da bodo mogli predor končno dograditi; ta sredstva naj bi se dobila iz posebnih državnih kreditov. Vendar avstrijsko zunanje ministrstvo sili in priganja, naj se delo vsaj deloma dokonča do naslednje zime, vsaj toliko, da bodo vozila mogla predor prevoziti. Cesto bo-

do asfaltirali šele pozneje, prav tako bodo namestili napravo za ozračenje pozneje.

Skupni stroški za izgraditev 12 metrov širokega in 1 in pol kilometra dolgi predor skozi Ljubelj znašajo okoli 75 milijonov šilingov. Doslej so od leta 1950 naprej porabili okoli 50 milijonov šilingov.

Ob avstrijskem vходу v predor bodo še letos zgradili carinsko postajo, ki naj bi postala največji carinski urad Koroške. Zgradili jo bodo na ugodnem in za dovoz primernem mestu. Dovožna cesta ne bo tekla več v globino ljubeljske doline, temveč bo peljala od Majhnega Ljubelja ob zahodnem robu doline k predoru. Vendar v bližnji bodočnosti še ni misliti na uresničenje tega projekta.

Imeni po materi in stari materi Ana Manija. Pa tudi pri Borovniku se je družina povečala s krepkim fantičem. Očetu in materi so se pri krstu kar iskrale oči od veselja, ko je njun Valentin Janez preroben v božjega otroka. Njun prvorojenec študira na slovenski gimnaziji, zdaj bo hčerka Lizika imela novega bratca za družino.

Obema družinama čestitamo k veselemu dogodku. Naj jima novorojenčka ne povročata samo skrbi in žrtev, marveč prineseta v družinski krog še večjo mero tihe družinske sreče in božjega blagoslova.

Pravijo, da je letos rodovitno leto in da je še več novih Selanov na poti.

### VOGRČE

(Zadnje novice z naše vasi)

Po predolgi zimi se je sedaj nabralo toliko dela, da ni dosti časa za branje, še manj za pisanje. Dela na polju je preveč, po obilnem dežju plevel divje raste, treba je okopavati, trebati. Naši »štampci« pa so pridni in čaka nanje toliko dela, da ga ne zmorejo. Spomladi je zelo slabo kazalo na polju, sedaj se polje popravlja. Sadje pa nič dobro ne kaže, torej letos ne bo mošta in žganja.

Sveti Florijan je letos na svoj praznik iz svoje posode kar precej dežja zlil na Vogrče. Zato je bilo bolj malo romarjev, pa so bili zato tisti zvesti in pravega romarskega duha in je bilo zato v cerkvi kar lepo.

Na materinsko nedeljo so naši otroci svojim mamicam priredili skromno materinsko proslavo. V farni dvorani so mamicam pokazali svojo hvaležnost in ljubezen z deklamacijami, petjem in tremi prizorčki. Deklamirale so Pavla Wodiunig, Marica Prutej, svoj račun mamicam in mamičin

račun Francku nam je pokazal Stefej Enzi. Izmed pesmi so zapeli dve Slomškovi, posebno pa je ugajala pesem, v kateri so z rožicami deklice pozdravljale mamice. Kot solo-pevka pa je nastopila Olipova Micka, ki še v šolo ne hodi, pa je kar korajžno šla »trgat rožce za mojo mam'co«.

V prizoru »Bolna punčka« sta nastopila Novakova Ančka in Petrov Peter, v prizoru »Bog vse vidi« Vunčkova Pavla in Mirko Perč iz Rinkol, v prizoru »Lizika moli« pa Rezika Škrubejeva in Hirmova Marica.

Novi gasilni dom ali dom požarne brambе bo kmalu gotov. Zidarska dela so končana. Občina Blato ima veliko denarnih skrbi radi doma, toda občina bo lahko ponosna nanj, marsikateri večji kraj nas lahko zavida. Ko bo vse končano in preurejen prostor pred gasilnim domom in cerkvijo, bodo Vogrče imele kar lepše lice. Čakamo pa še nato, da občina asfaltira cesto skozi vas. Saj to je danes že nekaj splošnega, pri nas pa je to še posebno potrebno.

Sedaj zelo olepšujejo hiše in vasi radi tujskega prometa. »Tujski promet« pa se tudi že pri nas razvija, le da ne tako, kot bi bilo prav. Saj vidimo večkrat pred kakšno hišo kar precej tujih avtomobilov, nekateri pa prihajajo na obiske z mopedom ali motorjem. Včasih pa je nekateri kar sram, da bi se videl njihov avto na vasi, četudi je »Opel«, pa ga skrijejo tam na travniku proti gozdu, ko gredo na svoje mladeniške nočne pohode. So že zvohal, da je tukaj naprodaj poceni blago.

## Nekaj vesti o salzburškem Ciril-Methodijskem kongresu

Iz salzburških časopisov povzemamo, da pripravljajo Solnograški Ciril-Methodijski kongres skupina znanstvenikov pod vodstvom univerzitetnega docenta z Dunaja dr. Franca Zagiba (Am Kaisermühlendamm 1/8/50, Wien XXII/39). Častno predsedstvo tega kongresa je sprejelo poleg monakouskega kardinala Döpfnerja, dunajskega kardinala Königa in regensburškega škofa Graberja še okoli 20 odličnih osebnosti. Pričakujejo, da se bo zbralo na kongresu okoli 50 predavateljev iz številnih evropskih dežel. Za ta kongres bodo izdali dve slavnostni brošuri, ki ju bodo kot tretji del priključili knjigi o tem Ciril-Methodijskem slavju. Pripravljajo tudi s pomočjo samostanov v Salzburgu, na Dunaju, Passau, Regensburgu, Münchenu in Freisingu veliko razstavo dokumentov pod naslovom »Salzburg kot žarišče zapadnoevropske kulture v zgodnjem srednjem veku«. V okviru kongresa bo nastopil s koncertom neki pevski zbor iz Jugoslavije. Ukrajinski pevski zbor Sv. Barbare z Dunaja bo pel pri slovesni sv. maši, ki se bo opravila po rimskem obredu toda v staroslovanščini (to je v glagolskem bogoslužju).

## Potrebuje kakšno uslugo?

**OBRNITE SE NA AGENCIJO „MUNDUS“ V TRSTU! USTREGLI VAM BOMO TOČNO, NAGLO IN POCENI!**

Če želite kakršnekoli podatke ali dokumente iz stare domovine ali iz drugih evropskih držav; kakšno starejšo ali novejšo slovensko knjigo ali revijo, tudi antikvarično; kakšne umetne spominske predmete, slike, razglednice, noše, specialitete itd. iz Slovenije in Jugoslavije; informacije glede potovanja v Evropo, rezervacije v hotelih, na vlakih itd.; umetniške slike slovenskih krajev, osebnosti ali verske vsebine ali karkoli drugo;

če potrebujete slovenske igre, note, plošče itd.; zastopstvo za vaše tiskovine ali izdelke; gospodarske informacije ali zveze; znanstvene podatke ali že napisana predavanja za slovenska društva;

če se želite naročiti na kak slovenski ali tuji list; če si hočete z oglasom v slovenskem tisku v Sloveniji ali v zamejstvu najti zakonskega druga ali družico; če iščete kako pogrešano osebo; če bi radi fotografske posnetke svoje domačije ali grobov svojih dragih; če želite dati karkoli tiskati v slovenske tiskarne v Trstu, Gorici ali Celovcu; če potrebujete kakšne zasebne informacije ali zveze; če hočete poslati iz Italije ali Avstrije karkoli sorodnikom v Jugoslaviji zanesljivo in hitro; če bi radi, da se pobrigamo za kakšno osebo na potovanju skozi Trst, v Italiji, Avstriji ali drugje,

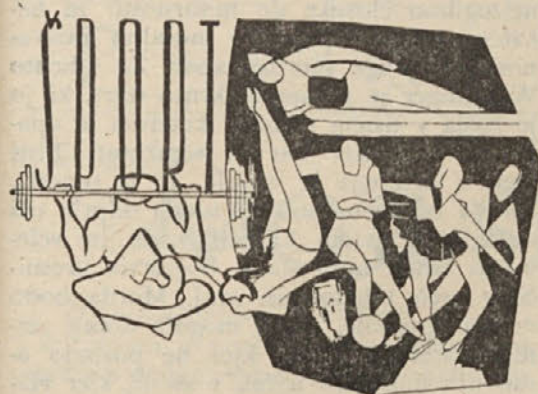
**PISITE NA NASLOV:**

AGENZIA „MUNDUS“  
Via Roma 24  
TRIESTE, Italia.

V 24 urah vam bomo odgovorili ali izpolnili vašo željo. Pospešili boste njeno izvršitev in si prihranili čas ter dopisovanje, če boste pisnu še priložili približni znesek za stroške usluge. Zadovoljni boste z nami.

Agencija „MUNDUS“





**Evropski cup:**

**AC Milan — Benfica 2:1 (0:1)**

Prvič se je posrečilo v zgodovini Evropskega čupa, da si je osvojilo prekrasni pokal mlado milansko moštvo, AC Milan. Prej ga je že 5 let varoval Real Madrid, 2 leti pa moštvo iz Lisboe, Benfica. A tokrat niso bili uspešni; podlegli so ital. prvaku v lepi igri zaslužen z 1:2.

Portugizci so bili sicer zmage sigurni in so kot taki ustrelili tudi prvi gol. Pri tem so jih podprli številni navijači, ki so se podali nalašč zaradi tega v London, kjer je pnišlo do igre. Ostali navijači tega moštva, ki so ostali doma, pa so si pred igro nabavili TV-aparate, tako, da je prodala država Portugalska naenkrat kar 50.000 aparatov. Strelec prvega gola je bil Eusebio v 18. minuti. Nasplošno je napravil on, ki je eden izmed najboljših svetovnih igralcev lep vtis. Sicer ga je Maldini uspešno zasledoval, to-

**NOGOMET**

**Avstrija Celovec — Avstrija Dunaj 0:4 (0:1)**

Z vso silo se je spustila dunajska Avstrija nad svojega mlajšega brata ter ga tako rekoč po 22. minutah potolkla. Kakor je



Dr. Schleger je vedno skrbel, da je imel celovski vratar vedno dovolj dela. Tukaj ga vidimo v borbi z mladim Koglerjem. Geyer, Riegler, Moser in Vavpot pa ta dvoboj opazujejo.

bil to slučaj v prejšnji igri proti Vienni na Dunaju, tako je bilo tudi v nedeljo doma. Po 22. minutah so nasprotniki vodili že z 3:0 ter tako tudi praktično že zmagali. Sicer so Dunajčani po teh treh zadetkih močno popustili, a kljub temu ni uspelo Celovčanom izboljšati položaja. Vzrok temu pa je iskati v tem, da so domačini preveč cenili avtoriteto bodočega avstrijskega prvaka (Admira Energie je namreč podlegla v zadnji igri in sledi Avstriji na drugem mestu z 32. točkami, dočim jih ima Avstrija 36) ter tako tudi zelo nervozno začeli.

Poleg tega pa bi bili vsi goli preprečljivi. Ustrelili so jih Jacare, imenovan »Murli« (2), Stotz in dr. Schleger. Že imenovani mahi črnc je ugodil več kot polovici gledalcev s svojo naglo, premišljeno in lepo igro. Popolnoma pa je odpovedal tokrat težko pričakovani Nemeč, ki ima več kot 100 kg na sebi. Celovška obramba se je z njim igrala in tako je bil on tudi tisti, na katerega je bilo namerjenih največ psov.

Najbolj razveseljivo pri tem pa je, da so sijajno zaigrali mladi Celovčani, kot Kogler, Sackmann ter Repič, ki za bodočnost precej obetajo.

Odločitev pa bo padla v soboto, ko se bosta srečala Avstrija Salzburg in Avstrija Celovec v Mozartovem mestu. Sedaj še lahko rečemo ali, ali; kajti tisti, ki bo tekmo zgubil, bo obsojen za regionalno ligo. Vsaj eno točko bi potrebovale vijolice v tej igri, sicer jih poteptajo do tla.



Le redkokdaj se je mogel uveljaviti Nemeč, ki je tukaj v borbi z Moserjem.

da tokrat mu Eusebio ni pustil nobene šance. Hladnokrvno je preigral italijansko obrambo ter pretresel mrežo vratarja Ghezzija 1:0.

V 2. polovici pa je bil Altofini najsrečnejši in najuspešnejši mož na igrišču. Dva-



Kmalu nato se je ta strel tekača Gagerja znašel v голу Celovčanov, toda sodnik Schiller je gol razveljavil.

krat je lahko dvignil roke kvišku ter se vrgele tovarišem v objem (v 58. in 67. minuti).

Portugalci so po teh dveh udarcih sicer močno napadali ter skušali izenačiti; toda Italijani so svoj gol do konca uspešno branili. Da, celo bližje so bili oni tretjemu голу, kakor pa nasprotniki izenačilnemu.

Kot zmagovalec je odnesel nato AC Milan iz igrišča prekrasni pokal, katerega bo varoval v svoji sredi morda tudi več let.

**SLOVENSKE ODDAJE V RADIU**

PONEDELJEK, 3. junij: 7.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — TOREK, 4. 6.: 14.15 Poročila, objave. — Nekaj o pravljici (Dr. Anton Feinig). — SREDA, 5. 6.: 14.15 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 6. 6.: 14.15 Poročila, objave. — To in ono iz življenja živali. — PETEK, 7. 6.: 14.15 Poročila, objave. — Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. — Poje 1. slov. pevsko društvo „Lira“ iz Kamnika. — SOBOTA, 8. 6.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — NEDELJA, 9. 6.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesnjajo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

**Kmetijstvo na Madžarskem**

Pred drugo svetovno vojno je bila Madžarska znana pridelovalka tržnih presežkov kmetijskih pridelkov. Vendar pa je bilo kmetijstvo v Madžarski dokaj zaostalo, tako v metodah pridelovanja, kot tudi uporabi mehanizacije. Vzrok takemu stanju je bil predvsem v skoraj še fevdalnih odnosih, ker so na velikih kmetijskih gospodarstvih gospodarili grofje, razni advokati in drugi nekmetijci. Madžarska je imela takrat velika posestva, saj statistike kažejo, da so imela gospodarstva z več kot 57 ha, katerih je bilo 0,8 odst. v svojih rokah več kot 45 odst. vse zemlje. Po osvoboditvi so pa na Madžarskem izvedli agrarno reformo, pri kateri je dobilo 642.342 kmetovalcev parcele po 3 ha zemlje. Vendar pa so nekaj let po agrarni reformi uvideli, da gospodarstva, ki so dobila zemljo, ne morejo zadovoljevati potreb po pridelkih. Zato so 1. 1948 začeli s socializacijo kmetijstva, tako da je bilo že 1. 1953 30 odst. ornih površin v kmetijskih delovnih zadrugah. Spomladi 1. 1961 je bila končana socializacija in je 96 odst. ornih površin v rokah zadrug in državnih gospodarstev. Z veliko večino površin razpolagajo kmetijske delovne zadruge. Povprečna površina kmetijskih delovnih zadrug znaša okrog 1200 hektarov, državnih gospodarstev pa 3800 ha. V l. 1959 do 1961 se je skupna proizvodnja madžarskega kmetijstva povečala za 8,5 odst. nasproti povprečni proizvodnji predhodnih 3 let.

V tem času je država nudila kmetijstvu veliko pomoč. Tako je v l. 1959 do 1961 dobilo kmetijstvo 21.590 traktorjev. V zadnjih letih se močno razvijajo državna posestva. Leta 1948 je prišel na 469 ha po 1 traktor, lani pa že samo na 52 ha. Tako so posestva lani opravila s stroji popolno obdelavo tal, setev, varstvo rastlin, košnjo in ureditev redov, 90 odst. pri spravilu žit, 80 odst. pri silaži, 70 odst. pri pobiranju repe, 65 odst. molže. Povprečni donos pšenice na državnih gospodarstvih je lani znašal 23,8 stota na ha, koruze 29,4 stota suhega zrna, 3151 litrov mleka po kravi, 153 jajc po kokoši, 4,4 kg volne po ovci itd. Državna gospodarstva imajo 23.600 ha sa-

došnjakov, od tega rodnih 11.500 ha. Površina vinogradov znaša 18.500 ha, od tega rodnih 9300 ha.

V l. od 1959 do vključno 1962 je kmetijstvo v Madžarski dobilo investicij za 25 milijard forintov, to je okrog 17–18 odst. vseh državnih vlaganj, računajoč industrijo, prosveto itd. Polovico te vsote so prejele kmetijske delovne zadruge. V zadnjem času pa posvečajo kmetijstvu še več pozornosti, in sicer v okviru petletnega plana 1961 do 1965. V tem času bodo povečali kmetijsko proizvodnjo za 22 do 23 odst. glede na povprečje 1956 do 1960. Odkup kmetijskih pridelkov bi naj bil leta 1965 za 55 odst. večji kot l. 1960. Povprečni donos pšenice bi naj znašal 23,49 stota po ha, koruze 31,1 stota, sladkorne pese 287,1 stota, krompirja 121,8 stota. Plan tudi določa, da bodo zasadili velike površine novih sadovnjakov. Tako je kmetijska proizvodnja Madžarske iz leta v leto večja, kar se pozna tudi pri prodaji blaga na tuji trg, kamor izvozijo znatne količine živine in raznih pridelkov.

**Dolgo življenje Georgijcev**

Po najnovejših statističnih podatkih živi v sovjetski republiki Georgiji največ starih ljudi na svetu. To je namreč področje, v katerem doseže visoko starost največje število prebivalcev, in to v zelo dobrem zdravstvenem stanju. Od 62.000 prebivalcev tega področja jih je več kot 2000 starih nad sto let. Po tej častitljivi starosti se posebno odlikujejo žene. Tako starih je namreč dvakrat več kot moških.

Opazovanja so pokazala, da se ti ljudje za svojo starost lahko zahvalijo svoji aktivnosti v hiši, na polju in v drugem delu tudi v letih, ko ljudje drugih dežel že zdavnaj uživajo pokojnino. Menijo pa, da delo ni najvažnejši faktor dolgega življenja Georgijcev, ampak da obstaja še vrsta neznanih vzrokov dolgega življenja prebivalcev te sovjetske republike. Prav zato so pred nedavnim ustanovili posebno skupino znanstvenikov, ki bo poskušala odkriti »skrivnost« starosti teh ljudi.

**Še nekaj o steklini**

Znake stekline najlaže opazujemo, če imamo bolne pse zaprte v kletki. Pri takih psih lahko opazimo, kako se napadi divjosti menjavajo s stanjem miru. Psom, ki ležijo mirno v kotu kletke, pomolimo zaradi poskusa žarečo palico ali gorečo oglje, na kar se psi brez pomisleka zagrizejo v predmet, ki smo jim ga pomolili. Tako stanje traja 3 do 4 dni. Že tretji dan pa lahko ugotovimo prve znake ohromelosti posameznih živcev. Lajanje postane hripavo, zategnjeno, njih pogled pa boječ in plašljiv. Ohromelost napreduje vedno bolj, pridružujejo se že znaki motenj zavesti. Težko požirajo celo svojo slino, še teže hrano in vodo. Gobec imajo odprt, iz gobca jim visi jezik in se cedi dolga gosta slina. Nastopijo še znaki ohromelosti zadnjega dela telesa, negotovi so v stoju in hoji, dokler jim zadnji del popolnoma ne odpove in ga pri premikanju vlačijo za seboj. Nazadnje nastopi še ohromelost prednjega dela telesa. Hujšajo in slabijo ter popolnoma obnemorejo. Smrt jih nekako v 8 do 10 dneh reši trpljenja.

Pri tih steklini pa ne opazimo znakov razdraženja. Po prvih znakih bolezni nastopi takoj ohromelost živcev. Zato je bolezen krajša in se hitreje konča s smrtjo.

Pri mačkah so znaki stekline podobni prej navadenim. Mačke mijavkajo, zelo so popadljive, grizejo in praskajo. Pogosto se zavlečejo v kak skriven kot in tam poginejo v 2 do 4 dneh.

Konji so posebno občutljivi na mestih, kjer so bili ugriznjeni. Nemirni so in plašljivi, kopljejo z nogami, grizejo jasli, ne jedo več sena, pač pa grizejo drva in druge neužitne stvari. Mnogi konji postanejo hudobni in popadljivi tako proti drugim živalim, kakor tudi proti ljudem. Če takim konjem pomolimo kak predmet pred gobec, zasadijo vanj zobe. Proti koncu bolezni opazimo tudi pri njih podobno ohromelost kakor pri psih. Ohromijo jim spodnje čeljusti, jezik in zadnji del telesa. Konje bolezen hitro izčrpa, zato nastopi smrt navadno že v 4 do 6 dneh.

Goveda kažejo podobne znake kot konji. Mukanje je zategnjeno in hripavo. Govedo

je nemirno, koplje z nogami, napada druga goveda in človeka.

Prežvekovanje preneha, ko se pojavijo že znaki ohromelosti. Žival pogine že v 4 do 6 dneh po pojavu prvih znakov obolenja. Podobne znake opazimo tudi pri drugih domačih živalih: ovcah, kozah, prašičih in perutnini. Pri vseh se pojavlja neješčnost, sprememba okusa in uživanje drugače neužitnih stvari — slame, drv in blata. Prav tako so te živali razdražljive in popadljive. Na koncu se pri vseh pojavi ohromelost, kateri kmalu sledi smrt. V splošnem traja bolezen 7 do 10 dni, tu in tam se zavleče tudi na 13 dni; v zelo redkih primerih traja samo tri dni. Zdravil proti bolezni za bolne živali ni.

Pri človeku se pojavlja steklina v tistih krajih, kjer je ta bolezen med živalmi močno razširjena. Na ljudi prenesejo bolezen v 90 odst. psi, v 7 odst. mačke, v ostalih druge živali. Na Balkanu prenašajo steklino tudi volkovi in je zaradi tega ta steklina še posebno nevarna.

Kakor pri živali, poteka tudi pri ljudeh steklina z znaki živčnega razkroja, motenj zavesti in ohromelosti. Kakor bolnim živalim, tako tudi ljudem ni pomoči in morajo umreti. Cepljenje, ki ga je uvedel Pasteur in ki ga moramo čimprej po ugrizu izvesti, reši skoro vse ljudi pred obolenjem in smrtjo. Borbo proti steklini vodimo z veterinarsko zaščitnimi ukrepi. Veterinarsko zaščitni ukrepi za preprečevanje in zatiranje stekline so: katater psov, obdavljenje ter pasje znamke. Vsi ti ukrepi imajo namen, odpraviti pse brez gospodarjev, ker prav taki psi najpogosteje širijo steklino. Z obdavljevanjem hoče državna oblast doseči to, da gojijo pse le tisti, ki jih zares potrebujejo in jih tudi nadzorujejo. Pasje znamke pa dokazujejo, da so psi prijateljni, ter nam pomagajo pri ugotovitvi stekline najti njen izvor.

V mnogih državah je bilo že pred drugo svetovno vojno uvedeno zaščitno cepljenje psov proti steklini. Tako cepljenje izvajajo pri nas le v krajih, kjer so ugotovili primere stekline.



## Mladi se hočejo uveljaviti

Kdo bi mogel zbrati vso kritiko, ki je že padla na račun mladine! Očitajo ji, da je brez idealov, brez načel, brez volje za delo, brez smisla za vrednote, ki so nam jih ohranili predniki itd. itd. Samo še zabava in šport je področje, ki zanima današnjo mladino...

Tako govorjenje je velika krivica, prizadejana mladini in kaže popolno nerazumevanje mladega rodu, kajti mladina je kljub razdaljam, ki obstajajo med generacijama — kar je v današnjem hitrem toku življenja še bolj očitno — v bistvu vedno ista in enaka. Obnaša se zares drugače, kar je posledica demokratičnejšega načina življenja vobče, a v globini svojega srca se človeški rod in z njim tudi vsakokratna mladina ne spreminja.

Sedanji mladi rod si predvsem želi udeleževanja. Poln je načrtov in zasnov in je željan plemenitih dejanj. Pri tem pa je v svoji ekspanzivnosti nujno nepočakan, išče novih oblik, ki so večkrat že kar revolucionarne, morda že celo nekoliko pustolovske. Ustvarjati hoče nov svet in si stavlja nove ideale, ki na prvi pogled nimajo z obstoječim nič skupnega, a v resnici ni tako, kajti dejansko se njih delo le naslanja na podedovano dediščino.

Navidezna revolucionarnost mladih ima svoj vzrok verjetno v tem, da je bila mladina v svoji rasti preveč zapuščenca, osamljena. Temu so krive predvsem politično-kulturne razmere polpretekle dobe, ki so vsakršno javno kulturno delovanje narodne manjšine hudo omejevale oziroma skoraj onemogočile.

Vendar ta nemir v mladini, ki pa se javlja v nesebičnem in večkrat skoraj drznem početju, ni nič drugega kakor prirojen nemir vsakokratne mladine in želja po delu in ustvarjanju.

Mladina si želi nečesa, kar bi napolnilo njen nagon po udejstvovanju. Če ji ne znamo nuditi drugega kakor plitvo zabavo ali pa dolgočasne sestanke, jo postavimo pred žalostno izbiro. Niti eno niti drugo ne bo napolnilo mladega nepokvarjenega srca. Mladini je treba ciljev in naporov. Ne moreš je huje užaliti, kakor če jo obodiš, da tega še ne zmore ali je še premlada, da bi razumela. Argument neizkušene mladosti ji je najbolj zopr.

Isti cilji, ki so nekoč imeli moč vžigati, imajo dovolj moči tudi še danes, a prikazani morajo biti na sodoben način. Problemi socialnega življenja zanimajo tudi današnjo mladino; karitativnost ogreje tudi mlado srce, ki bo znalo mnogo žrtvovati za trpeče. Ogromni skladi železnih ostankov, ki jih katoliška mladina zbira po svetu, dokazujejo, da zna biti tudi današnja mladina požrtvovalna in da pokaže ljubezen do bližnjega tudi v dejanju.

Tudi za delo za narodno kulturo in svobodo ima mladina mnogo pripravljenosti

## Za mladino in prosveto



### ZA RESNIČNIMI IDEALI!

Ideali so vzori! V njih zre človek, kaj naj bi bil. Človeka dvigajo nad živali in mu dajejo človeško dostojanstvo.

Toda ideali morajo biti resnični. Kakor zavračamo na eni strani materializem in materialistično mišljenje, tako zavračamo na drugi strani tudi tisti megleni idealizem, ki mu ideali niso resničnost, ampak samo lepe sanje. Potem bi to bile le utvare, »fikcije«. Tak idealizem je lažen in na koncu takšnih sanj je prevara.

Le varljiv in lažen more biti tudi idealizem, ki mu je nadčutni (nadnaravni) svet neresničnost. Ako ni nadčutnih in tudi več-

nih vrednot, ako ni Boga, posmrtnosti in večnega življenja v Bogu ali če vsaj človek ničesar gotovega o tem vedeti ne more, ni mogoč resničen idealizem.

Resničen idealizem zajema svojo moč iz vere v večne vrednote. Idealizem motri vse »sub specie aeterni«, pod večnim vidikom, zato ne more biti resničen, ako ta vidik ni upravičen. In večni vidik ni upravičen, ako ni večnih vrednot, ako večne vrednote niso resničnost in ako »obeti«, ki z njimi ideali dajejo duhu polet, niso obeti resničnosti, torej obeti in upi, ki se bodo kdaj res izpolnili.

### Žrtev „sladkega življenja“

Pred kratkim je bilo v Rimu umorjeno neko mlado nemško dekle, Christa Wanninger, ki je mislila, da si bo v tem mestu pridobila slavo in bogastvo, pa je namesto tega srečala moškega, ki jo je umoril. Upala in želela je, da bodo revije in časopisi poročali o njeni karieri in prinašali njene slike; revije so res poročale o njej, toda samo potem, ko je bila tako kruto umorjena, ko je torej postala snov za črno kroniko in junakinja zgrešene in pokvarjene družbe.

#### ISKALA JE »SREČO«

Kot mnoga druga dekleta je Christa Wanninger prišla v Rim iskat srečo; vabile so jo lažne in varljive sanje lahko pridobljenega bogastva, sanje, ki jih italijanska prestolica nudi neizkušeni dekletom. Kot druge, je tudi Christa obiskovala znane lokale v upanju, da bo končno le našla režiserja ali producenta, ki jo bo vpeljal v filmski svet. V njenem življenju so si sledile iluzije in razočaranja. Blesčeče življenje filmskih ljudi je izvajalo nanjo velik čar; nočni lokali, hitri avtomobili, lahko zaslužen denar, nenadne in kmalu pozabljene strasti, vse to je predstavljalo za nemško dekle cilj, edini življenjski smoter.

in ljubezni. Treba ji je le dati področje delovanja v tej smeri. Ti ideali so tako še vedno dovolj visoki, da najdejo odmev v srcih mladine.

Toda ljubezen do ciljev je treba posredovati, kar seveda zopet pomeni delo. In volja — veselje do dela z mladino pa je tista skrivnost, ki vodi do uspeha.

#### ZRTEV ZGREŠENEGA ŽIVLJENJA

Rojena je bila v Münchenu v najbolj tragičnem trenutku vojne, rasla je v negotovosti prve povojne dobe; lahko jo smatramo za eno izmed tistih žrtev našega časa. Njeno zasebno življenje je bilo podobno razburkanemu morju. Bila je nezmožna dati pozitivnega smisla temu življenju, polnemu nesmiselnih iluzij; iskala je nekaj, kar bi jo rešilo pred samoto, katere se je najbolj bala. Bila je žrtev zgrešenega življenja brez sanj in upanja. Njen največji greh je bil ta, da je verjela obljubam predstavnikov tistega sveta, v katerem ne obstaja nobena morala. Življenje, ljubezen, mladost nimajo v tem svetu nobenega pomena. Zadosti je, da se človek opije z vedno novimi senzacijami; samo tako ubeži glasu vesti, resničnosti življenja, pa tudi njegovi lepoti, ki je sestavljena iz bojev, odpovedi, žrtev.

Christa se ni mogla več znajti v svojem rojstnem mestu; vedno redkeje je hodila obiskovat svojce. Ni se mogla oddaljiti od nerednega in zgrešenega življenja, v katerem si človek dela utvare, da je brez skrbi in upa, da pozabi na vse, da odstrani od sebe sleherno odgovornost, sleherno dolžnost. Ponos, moralno dostojanstvo, poštenost so bile stvari, katerim mlado dekle ni zaupalo. Kot mnogi mladi ljudje današnje dobe, ki so moralno nepripravljeni, si je Christa izbrala življenje brez vsakršnega smotra in cilja. To življenje dovoljuje človeku, da ne misli, da utihne vsakršni strah, ki se poraja v duši, da se odstranijo neprijetni spomini; preprečuje mu, da bi se kdaj zazrl v svojo notranjost, v kateri ne bi našel nič drugega kot strašno praznino. Toda tako življenje pripelje

neizogibno človeka do nevarnosti; za nekatere pomeni popolno moralno razvnanost, za druge morda zapor. Za Christo Wanninger je pomenilo kruto smrt, ki jo je našla v tistem svetu, v katerem je upala, da bo našla mir in sigurnost. Tisti svet, v katerega je verjela, jo je umoril. Morda bo njena strašna usoda odprla očim mnogim dekletom, ki mislijo, da jim vele-mesto lahko nudi slavo, bogastvo, uresničitev vseh mladostnih sanj. Morda bodo mnoge spoznale, da ni mogoče dobiti resnično srečo v svetu, kjer ne poznajo osnovnih moralnih načel, v svetu, kjer vlada popoln materializem in se vsak človek ceni samo na podlagi tega. Ta svet uniči vse, kar je v človeku lepega. Christa Wanninger je uničil najprej poštenost, nato pa še življenje. („Kat. Glas“)

### Iz filmskega sveta

#### KARL MAY - FILMI V JUGOSLAVIJI

Znano je, da so že več Karl Mayevih dogodivščin, katere opisuje v svojih znanih potopisih iz Afrike (kjer pa osebno nikdar ni bil), predstavili na platno. Eno teh najboljših filmskih del je njegova zgodba z naslovom »Zaklad v Srebrnem jezeru«. Povsod poročajo, da je obisk teh filmov zelo velik in v Jugoslaviji je bil prav ta film v razdobju 1962/63 najbolj obiskan film.

#### FILMSKI IGRALCI V DDR

Sicer je film v deželah komunističnega področja dobro razvit in moralno v splošnem pred filmom na Zapadu, vendar je zelo strogo glede političnega gledanja igralcev. Vse umetniško udejstvovanje umetnikov iz komunističnega sveta mora biti v prvi vrsti v službi komunistične resničnosti, to je komunističnega nauka. Tako so igralci strogo obvezni, da izpovedujejo in tudi živijo po komunističnih naukih.

#### Važni nasveti za fante

Ne poroči se z dekletom:

1. ki se sestaja s teboj brez vednosti svojih staršev,
2. ki raje pleše, kakor pa da bi se sprehajala v prosti naravi,
3. ki ji je ljubezno opravljanje in klepanje kakor pаметen, poučen razgovor,
4. ki ima lase v neredu in dokazuje s tem nerednost,
5. ki uporabi svoj zaslužek za sladkarije, klobuke in drobnarije,
6. ki želi, da ji kupuješ rože in ji izkazuje pozornosti, ki stanejo denar, namesto da ti prihrani nepotrebne izdatke,
7. ki popije več kakor ti,
8. ki je nisi nikoli zasačil pri ročnem delu ali gospodinjskih opravkih,
9. ki dopušča, da ji streže mati,
10. ki nima rada otrok.

Ti nasveti, ki nikakor niso nespametni, izvirajo iz neke revije iz leta 1912.

(Osip Sest)

JANEZ JALEN:

32

## CVETKOVA Cilka

Z G O D B A

K Bajtniku se preseli, Minca pa k Robarju, dokler se z Matijem ne vzameta. »Le kako, da nisva z Janezom nič pomislila na te težave! Ljubezen pa res človeka čisto oslepi.«

Pri Bajtniku prevzame gospodinjstvo, saj mati res ne more več sama vsega in nimata ne Janez in ne Matija take potrebe, kakor jo zaslužita. Materi se ne bo zdelo prav, ko sta se z Janezom prenagčila, pa ji že dopovesta, da za vse ni bilo nápak. Seveda če bi človek naprej vedel! Misel, da bo ob letu že péstovala in zibala, je zatemnila vse težave, ki so vstajale pred njo: »Le kako se more katera ženska z grdim grehom ogniti materinstvu?« je bila Cilka huda na tiste, ki moré življenje in zapravljajo lastno zdravje.

Cilka je sedela tako mirno, da je komaj seženj od nje prilezel izpod na pol suhega ciprja velik zelenec da se pogreje na soncu.

Cilka je pogledala v košaro. Bila je še precej prazna. Kaj si bo mislila Minca in Bog ve, česa jo utegne dolžiti. Z vnmemo se je lotila spet nabiranja drobnih rdečih jagod in jih je še dokaj nabrala, preden je prišel Janez. Težko ga je že čakala. Mudilo se ji je, k živini. Ni imela na skrbi samo svoje, to se pravi Robarjeve, obljubila je bila Minci, da tudi Viševnikove po-

molze, če bi se Minca šele zjutraj vrnila na Jelje.

»Pa pohitiva,« je prijel Janez košaro za locenj in jo hotel nesti, pa Cilka ni marala. Zavila sta naravnost v temni gozd in Cilka kmalu ni več vedela, kje hodita. »Da spet ne zaideva,« jo je skrbelo.

Janez se ji je zasmejal: »Bódi no otročja!« Cilka je obstala: »Da. Tudi otročja bom morala kmalu biti, da se bom znala igrati z malim, ko pride na svet.«

Janez ni koj razumel: »Kaj prviš?« Cilka je pogledala Janezu naravnost v obraz: »Pravim, da si odslej naprej ne bom nič več pomišljala, ali naj postanem tvoja žena ali ne. Izkazalo se je, da nisem bila kriva jaz, če z Viktorjem nisva imela otrok. Samo predolgo ne odlašajva s poroko, da ne zaidem v sramoto. Bi bilo le nerodno, če —.« Janez Cilki ni pustil dogovoriti. Objel jo je in poljubil.

Visoki vrhovi stoletnih smrek so jima narahlo pošumevali nad glavama. Ob robu preseke so se pokazali golobje. Vrnili so se že s popoldanske paše.

Janez je čez noč ostal na Jelju. Saj sta se morala s Cilko marsikaj pogovoriti zaradi poroke, kdaj naj bi bila in kako si uredita življenje. Zjutraj je še pomagal Cilki zganjati živino na pašo in hotel že oditi, ko je prišla Minca. Ni bila dobre volje. Mračno je pogledovala zdaj Cilko, zdaj Janeza, da je bilo obema žal, zakaj ni Janez prej odšel. Oba sta pa videla, da bi Minca rada nekaj povedala, pa se obotavljala. »Le kaj bi skrivala,« se je odločila Minca. »Bo kar prav, če tudi ti čimprej zveš, Janez.

Sodnijsko pismo si dobila, Cilka.« Izročila je pismo sestri: »Nisem odprla, pa vem, da je razsodba. Tudi na očeta je prišlo tako pisanje. Pravdo si nazadnje le zgubila. Ata so tudi naročili, da moraš koj danes domov, da se domenite, kako bo za naprej.«

Cilki se je roka tresla: »Najprej morava midva preudariti, kako in kaj.« Cilka je povabila Janeza nazaj v stan.

Minci se je čudno zdelo: »Kaj sta mar že tako daleč? Saj imata prav. Cilka bi bila sedaj brez Janeza reva. Če je le Janez ne pusti, ko je skoraj ob vse, kar je imela. Vsaka bajtarska ima več dote. Ne, Janez ni tak.«

Minca je ostala pri živini. Čutila je, da bi bila v stanu sestri in Janezu samo v napotje. Naslonila se je na plot in se igrala s šibo, ki jo je bila prej Cilka prislonila ob závore. Po pašniku pa so se v jesenskem soncu bleščali beli hrbti cikaste govedí.

»Halo, Minca!« je Cilka spred stana dokaj prej poklicala sestro, kakor je sama pričakovala. Minca je stekla iz ograde. Še lesa je pozabila zapreti za sabo. Cilka in Janez nista bila kar nič žalostna. Da se zaradi zgubljene domačije ne bo svet podrl, je povedal za slovo Janez in dolgih korakov odhitel po stezi proti Mrzlemu studentu, kjer delo ni utegnulo čakati. Preden ga je objel gozd, se je obrnil. Pomahal je s klobukom. Cilka pa mu je odzdravila z roko. Grede, ko se je pripravljala na pot domov, je začela peti.

Mincó je njena brezkrbnost skoraj žalila. Ni mogla več molčati: »Kaj ti je res Janez popolnoma zmešal glavo?«

»Menda.«

»Kako čudno se vse obrne! Včasih si se ti bala zame, zdaj bi bilo pa komaj, da bi jaz pazila nate.«

»Zakaj?«

»Kaj poreko ljudje, če bosta z Janezom ostajala kar vse noči sama v stanu, kakor sta nocoj?«

»Ne bodo dolgo brusili jezikov.«

»Boš že videla.«

Cilka je prišla sestri za roko: »Minca, za družico te vabim, še preden bo živina spet v hlevih. Potem pa, ali boš botra momeju in Janezovemu otroku?«

»Cilka!« je stopila Minca korak nazaj.

»Zato se pa mudi s poroko.«

»No, saj!«

»Nič mi ne očitaj! Vem, ni prav, utegne se mi še hudo otepati. Vidva z Matijem nikar ne hodita za nama!«

Minca se je prečudno zresnila. »Zdi se mi, da te razumem,« je zmajevala z glavo. Cilka je pa že hitela proti Koprivniku.

Cilka je prišla domov na dvor. Ni bilo več psa, da bi ji pritekel naproti ali vsaj zalajal nad njo. Hlev je bil do kraja odprt. Pod ostréšjem je rjavél voz. Na gnojšču je bilo komaj nekaj vil presušenega gnoja. Še kure ni bilo več pri hiši, da bi brskala po njem. Od visoke klade drv je ostalo samo še nekaj polen. Tudi večne duri so bile na stežaj odprte. Iz hiše pa je Cilka zaslišala govoro: »Kdo bi utegnil biti pri očetu?« Poznala je Robarjev glas, Martinov. Tudi neka ženska se je oglašala: »Rozalka ni. Katera je?«



# P \* I \* S \* A \* N \* O \* B \* R \* A \* N \* J \* E

Matevž Rainer:

## MOJI SPOMINI

Žrtve novejšega časa iz Loge vesi:

V Dachau je končal v koncentracijskem taborišču svoje še mlado življenje Fric Sumberac, zelo močan, zdrav človek in dober delavec.

V Deslachheimu na Bavarskem je umrl izseljenec Štefan Pachler, 45 let star, gostilničar v Logi vesi. Bil je zelo miren, postrežljiv in delaven.

V Auschwitzu je pustila življenje v najboljših letih Jožefa Sumper, pd. Hobjanova v Ločah. Služila je pri g. župniku Petriču v št. Ilju kot gospodinja in kuharica. Bila je, kot cela Hobjanova družina, pošena, delavna in vsestransko izobražena. Njena sestra Mica, ki je pri g. dekanu Kanduthu za gospodinja, ter sestra Johana, pd. Pohernica v Ločah, sta si že veliko prizadevali, da bi izvedeli, kako je umrla, a nista dobili prav zanesljivih poročil. Reklo se je, da so jo raztrgali psi-volčjaki, katere so imeli SS-ovci za to dresirane.

V Hamburgu je zgubil svoje življenje krojaški mojster Valentin Stroj iz Loge vesi, katerega so SS-ovci s silo od t. odgnali.

Dne 31. januarja 1945 je umrl v Dachau naš Maksej Černic, pd. Kranjčič v Logi vesi. Kdo ni poznal našega Makseja, zmeraj nasmejanega, veselega in postrežljivega pevalca! Še ni končal šole, je že bil na koru v cerkvi ter pomagal s svojim lepim glasom in tankim posluhom pevcem. Še mladoten je sodeloval pri domačem pevskem in izobraževalnem društvu. Za lepo petje vnet je prihajal zmeraj redno in ob vsakem vremenu k vjajam tudi na daljšo pot. Ni torej čuda, da si ga videl ali slišal ob nedeljah in praznikih pri sv. maši in raznih cerkvenih opravilih kot tudi pri vsaki naši kulturni prireditvi. Ker se ne ve, kje počivajo njegovi telesni ostanke, so mu vzdali njegovi še živeči svojci v cerkveni zid v Logi vesi spominsko ploščo s sledečim besedilom:

»Pel Bogu si slavo, bil narodu zvest, zato Te zatrla nam kruta je pest. Spati v rodni zemlji Ti mogoče ni; pa, da le vid'li bi se nad zvezdami!«

Vi vsi ste dali svoje življenje za naše ideale! Hvala vam! Počivajte v miru!

### »JUHE, POJDAMO V ŠKUFČE

Povedal bi rad nekaj tudi o naši »lokalni« pesmi, katera je danes že daleč okrog znana — »Juhe, pojdamo v škuščiče« — in jo je tako lepo harmoniziral naš Pavlej Kernjak. Pri tem je besedilo docela pustil, samo lastnosti je dal svojim pevcem

in jih imenuje po krstnih imenih, dočim so bili v originalu pevci označeni po hišnih imenih, katera ostanejo. Pavleja zaradi te pesmi vsestransko hvalim, pač pa sem ga, kar se tiče imen in lastnosti pevcem, okregal; upam, da mi tega ni zameril.

Ker ve za originalno pesem in nje nastanek le še par starih Logaveščanov, je mogoče prav, da to malo pojasnim, da se ohrani.

Logaveščani (Holani) so bili že pred 100 leti dobri in veseli pevci, kar so še do danes ostali. Kakor danes, so tudi takrat delali pevci razne izlete — šli so v »vese«. V Pinji vesi pri Ajtonu je bila tedaj že bolj priletna Mojcej posestnica. Zelo je ljubila lepo petje. Ker je bila kot posestnica lepe in obsežne kmetije tudi dokaj premožna, je pevce, ako so prišli k njej na obisk in so zapeli, tudi bogato pogostila.

(Tedaj še ni bilo posojilnic, vsled česar so ljudje, če so si v teku časa kaj prihranili, imeli denar doma skrit. Tudi naša Mojcej si je prihranila veliko papirnatih bankovcev. Nekoč so se slučajno zmočili in Mojceji ni kazalo drugega, da ne bi spletnili, kot jih posušiti. Zato jih je dala v velikem rešetu sušiti na sonce pod okno. A smola! Ko so bili papirnati goldinarji že malo osušeni, je pripihal veter ter jih

A. B.:

## DVE MATERI

Ko sem se prvič srečala s tisto ženo v železniškem vozu, je imela pri sebi morda štiriletnega, nenavadno spodobnega dečka. Posadila ga je v kot. Sedel je mirno — niti ganil se ni; gledal je le skozi okno. Toda njegov pogled je plaval mnogo mnogo dalje, ne samo do dreves, hiš in brzozavnih drog.

Nisem poznala dečka, a vendar bi bila rada videla, da bi bil živahen, kakor so drugi otroci v kupeju, ki neprestano ščebetajo in brajo z nogami. Gotovo si je to želela tudi njegova mati. Rekla mu je: »To se lepo peljemo, kajne? Zdaj smo na mostu, vidiš vodo?«

Deček ni odgovoril, morda je niti slišal ni. Suhe nožice je imel v volnenih nogavicah, čevljički so bili rjavi in staromodni. Na sebi je imel moder plašček in novo čepico.

S svojimi prosojnimi ušesi in velikimi očmi je bil kakor figura iz voska.

Mati je bila skromno oblečena. Ko smo se bližali mestu, ji je upadel pogum, tako da ni mogla več govoriti z dečkom. In ko

mirna in je žalitev kakor preslišala: »Lepo se pogovorimo, brez vpitja. Oče, koliko vam dam na mesec, če se odpoveste kotu in užitku?«

»Mene ne boš. Nisem Viktor,« je otersal oče s stegnjenim kazalcem. »Ti bi potem vse skupaj prodala, z denarjem pa šla Bog ve kam. Jaz naj te pa lovim.«

»Toliko bi mi pa lahko zaupali.«  
»Nič ti ne zaupam. Prav čisto nič! Še toliko ne, kar je za nohtom črnega.«

Robar je Tinco od strani opazoval in sodil: »Ženska bi vse drugače nastopala, če bi bila trdno prepričana, da je otrok res Viktorjev. Morebiti res še sama ne ve, čigav je. Najbrž pa ve, a bi rada kar se da veliko odnesla, dokler se ne razvé.«

Natakarica je njegovo domisel še potrdila. Vstala je in rezko povedala očetu: »Če pa nočete, mi ne ostane drugega, kakor da prodam hišo z vami vred. V kakšne roke pridete, pa sami glejte.«

Cvetek se je Tinci kar skoraj posmehoval. Trkal se je s kazalcem na čelo: »Nisi tako neumna. Kdo ti bo kaj prida dal za domačijo, če je obremenjena s pustim starim dedcem? Le kdo mara za naše hribel! Domačega kupca pa ne boš dobila. Ga ni, ki bi si upal kupiti. Še polja ne boš lahko oddala v najem. Toliko se že pomenimo, čeprav si nas kar ob vse spravila. Tudi bom naprej oznanil, da bom tako sitnaril in se tožaril, da si bo vsak stokrat premislil, preden bo založil denar v mojo zemljo.«

»Prav imate, ata,« je pritrdila Cilka.

»Ti pa molči! Nimaš nič več opraviti

raznesel na vse strani. Zelo se je trudila, da jih je zopet skupaj zbrala.)

To pesem so tedaj naši pevci pred 90 leti sami zložili, ji dali melodijo ter prisojili pevcem - posestnikom sledeče lastnosti:

*Juhe! Sušnik je juckov'c* — Sušnik je bil oče mojega prednika, vesel človek in dober pevec. Ga nisem več poznal. Hči Johana še živi.

*Juhe! Srien pa krofač* — Srien je imel gostilno, zaradi tega so mu dali ta priimek. Bil je župan od 1888—96. (Sin Foltej še živi.) Tudi očeta sem poznal.

*Juhe! Črn'c je postajavec* — Bil posestnik obsežne kmetije in mutnega mlina, zaradi tega je imel precej za nadzorovati in zato »postajavec«. Bil je župan od 1896—1902. Bil je moj tast, torej sem ga poznal. Sin Zepej in hči Naney še živita.

*Juhe! Kovač pa harlač* — Vozaril (harlov) je precej, kupoval v Celovcu žito in ga vozil v Beljak. Bil je oče pok. dekana Koschierja. Hči Trezej še živi. Sem ga poznal.

*Juhe! Nemeč je dremovec* — Delal veliko in tudi v noč, zato je bil potem večkrat utrujen. Sem ga poznal.

*Juhe! Kodal žebrač* — Molil (=žebrač) je pri procesijah in pogrebih. Sem ga poznal.

*Juhe! Pečik je harovec* — Harati = je veliko delati. Ga nisem več poznal.

*Juhe! Ravhar pa babji smajhlač* — Bil je zelo dober pevec, govornik, pri »hojsetih« pa tako imenovani besednik. Dobro se je znal ženskam prikupiti. Nisem ga poznal.

je vlak vozil na postajo, je bila razburjena in je nervozno iskala vozovnici po žepih. V njenih rokah sem opazila med drugimi listinami papir z napisom »Otroška bolnica«.

Odsihdoh nisem dečka več videla.

Ostal je v bolnici. Mater sem videla vsak četrtek, ko se je vozila k njemu. Vselej je imela pri sebi zavojček, škatlo, slike... Sedla je v kot in začela plesti majhen pulover iz belé volne. V duhu sem videla, kako se bo ta pulover lepo ujemal z otroško obleko. Otroci navadno po boleznih zrastejo in jim je vse premajhno. Delala je hitro in, ker je pri tem gibala z usti, so ljudje mislili, da govori sama s seboj, toda govorila je s svojim malim dečkom.

Nekega večera — to ni bilo v četrtek — sem srečala mater bolnega dečka spet v vlaku. Vlak je bil prenapolnjen; iskala sem kotiček, kjer bi mogla vsaj udobno stati, in zagledala sem ženo, mater tistega dečka. Bržčas je prišla zelo zgodaj pred odhodom vlaka, kajti imela je zase udoben prostor,

v tej hiši. Kar zgubi sel« Tinca je Cilki pokazala vrata, nič več se ni mogla tajiti.

»Nikamor ne pojdeš,« je prijel oče Cilko. »Bom tožil,« je zagrozil Tinci. »Imam izgovorjeno, da me smejo domači zmeraj obiskovati. Ti mi pa kratiš pravice. Ti že pokažem.«

»Toži, da boš sit, dedec sitni!« Tinca je odvihrala in zadrlesnila vrata.

»Lejta, kako jo nese svojo prevzetno,« je pokazal Blaž skozi okno za Tinco. »Ne boš se hodila šopiriti na Koprivnik. Nič ne misli!«

»Pa bi se le preselili k nama, ata,« je zaprosila Cilka.

»Nikamor izpod te strehe,« je pribil stari Cvetek.

Če zaradi Mince bi bilo bolj prav. Jaz pojdem kmalu k Bajtniku, se bova z Janezom vzel.«

»Kar dajta se. Saj le ne vem, kaj me je motilo, da sem prvič zmedel. Na Minco pa že vidva z Rozaliko popazita, kajne, Martin?«

»Naj vas ne skrbi!«

»Jaz pa ostanem doma in bom kakor popadljiv pes varoval domačijo. Le verjemi, Cilka, da boš še gospodinjila pri Cvetku. Jaz verujem v božjo pravičnost bolj kakor v vsako drugo.« Martin in Cilka sta pregovorila očeta, da je šel v vas k Robarju. Proti večeru je šla Cilka nazaj na Jelje. Minco samo je bilo preveč strah.

Brusnice so pominule. Obirali so jih samo še ptiči, a še tem jih je začelo zmanjkovati, da so si iskali hrane drugod. Les,

ANTON MARTIN SLOMSEK:

## JAGNJE IN OSEL

»Oj, kako slaba je moja usoda in koliko trpljenja me še čaka v prihodnost!« riga in toži osel jagnjetu, ki je stalo poleg njega. »Ves gol, medel in na pol zmrzel moram ležati v kolibi, kjer piha po meni hladen veter in me odvleče v mesnico. Morda se bom že jutri obtorej hladilo na njegovi mizi, ti pa lahko učakaš še mnogo let, če boš priden in pokoren. Naj ti ne bo žal za mojo usodo. Vem, da boš prinesel na svojem hrbtu solato, ki jo pojedjo z mojim hrbtiščem.« Jagnje milo dalje bleketa, osel pa živi bolj zadovoljno, premišljeva je dobri pouk.

Pogosto pisano gledamo srečo drugih, ker ne vemo, da smo bolj srečni nego oni.

kjer je sedela vsa zgrbljena. Čez roko ji je visel majhen suknič, v roki je držala okroglo čepico. Pri pogledu na ta skromna komada obleke v materinih rokah, na obleko, ki sem jo nedavno videla na malem dečku, se mi je stisnilo srce. Mati je dobila obleko, katere otrok ni več potreboval.

Mati ni jokala, bila je bleda in utrujena. Toda obraz ji je bil miren.

Tik pred odhodom vlaka je vstopila v vlak mlada zakonska dvojica. Nobenega sedeža ni bilo več nezasedenega. Mlada žena, ki je bila očitno v blagoslovljenem stanju, se je smehljaje oprla na svojega moža. Potniki, ki so brali časopise, so se še bolj zagledali vanje, nihče ni odstopil svojega sedeža mladi ženi.

Mene je to jezilo. Ko bi bila jaz sedela, bi ji bila takoj ponudila svoj sedež. Ozrla sem se po sopotnikih, radovedna, kdo se bo žrtvoval. Vsak misli, da bo storil to njegov sosed.

Zdajci vstane mati, ki ni imela več otroka — ostal ji je po njem le plašček in čepica. Tako oropana mati je vstala in pošepetala: »Sedite, gospa!«

In stala je kakor soha, držeča se za kovinski drog... — To je vse.

Ne... to sta samo dve ženi... dve materi, ki sta se srečali in ki pojmeta v različno smer.

Ena s svojo nado in radostjo, druga s svojim gorjem...

kar ga je prevzel Bajtnikov Janez, je bil ves spravljen na kupe in čakal, da ga zvzijo na žage. Na Jelju je pa namesto Cilke planinila teta Jera.

Pri Bajtniku je bilo okrog hiše vse v kolobar. V delavnici, ki si jo je bil postavil Matija, sta od jutra do večera in včasih še pri luči pela žaga in skobelj, vmes pa je udarjalo kladivo na dleto. Matija je narejal nova okna za domačo hišo, popravljaj vrata, na soncu pa sušil in obračal deske za nov tlak v kuhinji in hiši. Janez pa je z obema konjema dovažal opeko in kamen, apno in pesek. Žival se mu je smilila, ni je preobteževal, sam pa je delal za dva. Da hišo prenavlja za novo gospodinjino, za Cvetkovo Cilko, ki jo ob kratkem pripelje na dom, je kar vsakemu naravnost priznal, kdor je skušal biti radoveden.

Tudi v Robarjevi bajti je skoraj vsak večer pozno v noč gorela luč in je poddraval šivalni stroj. Cilka si je hitela šivati posteljno in životno perilo. Ne enega ne drugega ob možitvi z Viktorjem ni imela kdo ve kaj; je pač preveč pohitela s poroko in je tudi ni veselilo kaj prida napravljati. Sedaj pa mora biti vse novo, posebno še, ko je Viktor umrl za tako boleznijo.

Tudi Cilka ni nič skrivala, da se mož. K izpraševanju sta šla z Janezom očitno podnevi. In kar čudno se ji je zdelo, ko je ni bilo kar nič sram vpričo gospoda in Janeza priznati, da bo pred časom mati. Oklicana naj bo vse trikrat, se nikamor ne mudi, je rekla. Še na Brezje ni šila, pa se je Janez uprl in odločil, da bo poroka na Brezjah.

(Dalje prihodnjic)



## Zadnji poveljnik Auschwitza pred sodiščem

Po več kot štiri leta trajajočih poizvedovanjih je državno tožilstvo v Frankfurtu obtožilo 24 ljudi, da so sodelovali pri množičnem pobijanju v koncentracijskem taborišču Auschwitz. Kot je izjavil prvi državni pravnik Großmann, obsega obtožnica 700 strani obremenilnega gradiva za 23 bivših uslužbencev taboriščne uprave in enega bivšega jetnika ter jih obtožuje umora več tisoč žrtev.

Glavni obtoženec je 51-letni zadnji poveljnik koncentracijskega taborišča Auschwitz in bivši esesovec Richard Bär, ki so ga aretirali 20. decembra 1960 blizu Hamburga, kjer se je zaposlil kot gozdni delavec pod lažnim imenom Karl Neumann.

K procesu, ki je največji po vojni, bodo povabili skupno 251 prič. V nasprotju s prvotnimi načrti je komaj mogoče upati, da se bo proces pred frankfurtskim porotnim sodiščem začel še letos.

## Papeževa okrožnica v komunističnem tisku

Papeževa enciklika »Pacem in terris« vzbuja zaradi svojega občnega pomena za vse človeštvo še vedno velik odmev ne samo v katoliškem svetu, ampak tudi v vsem komunističnem tisku.

Vatikanski radio je izrecno poudaril veliko zanimanje komunističnega tiska po vsem svetu za to važno papeško poslanico. Radio poroča, da je omenjeno časopisje prav posebno podčrtalo papeževe pozive, naj se vsi mednarodni spori poravnajo na miren način, s potrpežljivimi pogajanjimi. Kot drugo važno pobudo omenjajo papeževe predloge za splošno razorožitev in opomine, da je treba s človeškim razumevanjem premostiti sovraštva, ki izvirajo iz plemenskih in ideoloških mrženj.

S temi točkami pa še nikakor ni izrpana vsebina papeževe okrožnice. Njeno pravo jedro je poudarek na pravilnem vred-

notenju in spoštovanju človeške osebnosti. Končni cilj miru na svetu je popolna svoboda in prosti razvoj človeške osebnosti, poudarja vatikanski komentator.

Komunistični tisk piše nadalje, da je enciklika »Pacem in terris« prva papeška okrožnica, ki je posvečena miru. Ta navedba je napačna. Prvo mirovno encikliko je izdal že »mirovni« papež Benedikt XV. z naslovom »Pacem Dei mundus«; druga je bila »Ubi arcano Dei« papeža Pija XI. in slednjič »Optatissima pax«, katero je naslovlil vesoljnemu svetu Pij XII. Misli iz okrožnic svojih prednikov je povzel tudi sedanji papež Janez XXIII. On je še pred zadnjo okrožnico posvetil tri daljše govore izrecno vprašanju miru.

»Zeleti bi bilo,« zaključuje vatikanski oddajnik, »da bi komunistični tisk vzel te pripombe na znanje!«

notenju in spoštovanju človeške osebnosti. Končni cilj miru na svetu je popolna svoboda in prosti razvoj človeške osebnosti, poudarja vatikanski komentator.

Komunistični tisk piše nadalje, da je enciklika »Pacem in terris« prva papeška okrožnica, ki je posvečena miru. Ta navedba je napačna. Prvo mirovno encikliko je izdal že »mirovni« papež Benedikt XV. z naslovom »Pacem Dei mundus«; druga je bila »Ubi arcano Dei« papeža Pija XI. in slednjič »Optatissima pax«, katero je naslovlil vesoljnemu svetu Pij XII. Misli iz okrožnic svojih prednikov je povzel tudi sedanji papež Janez XXIII. On je še pred zadnjo okrožnico posvetil tri daljše govore izrecno vprašanju miru.

»Zeleti bi bilo,« zaključuje vatikanski oddajnik, »da bi komunistični tisk vzel te pripombe na znanje!«

## Skrajšani velikani

Nenavadni kirurški posegi so že dalj časa v praksi na Švedskem

Nedavno se je izvedelo, da so v Stockholmu operirali nekega Šveda, visokega 2,28 m, in ga skrajšali za celih 16 centimetrov. Nenavadna operacija je bila izvršena že pred petimi leti, toda šele te dni so o njej spregovorili švedski zdravniki, ki so želeli, da se o uspehu te operacije čim manj govori. Radi bi se namreč izognili številnim prošnjam oseb, ki trdijo — mnogokrat brez prave podlage — da so previsoke, in po vsej sili zahtevajo od zdravnikov, da jih »skrajšajo«.

Že nekaj let opravljajo na Švedskem — ki je glede števila dolginov menda na prvem mestu v Evropi — kirurške posege z namenom, da bi skrajšali nenormalno visoke postav. Toda doslej je šlo le za skrajšanje za 5 do 7 centimetrov. Prav zato je tako zelo presenetila nedavna novica, ki govori o uspešni operaciji, pri kateri so zmanjšali človeško postavo za celih 16 cm.

Omenjeno operacijo je izvršil švedski ortoped prof. Gunnar Viberg z univerze v

Lundu. Kot to delajo v vseh podobnih primerih, so pacientu odstranili del stegnične kosti. Že dva meseca po operaciji je bil pacient popolnoma zdrav in ni od tedaj dalje občutil nikakih neprijetnih posledic.

O možnosti te vrste operacij so pred leti pričeli razpravljati psihiatri in kirurgi neke švedske bolnišnice. Psihiatri so namreč pri svojem delu naleteli na več primerov bolnikov s kompleksni in vidnimi znaki neuravnovešenosti, kar je bila posledica njihove nenormalno visoke postave; obrnili so se na ortopede, če bi v takih primerih lahko morda oni kaj storili. Po dolgih proučevanjih posameznih primerov in vestnih pripravah se je nekaj ortopedov končno odločilo za prvo operacijo, ki so jo z uspehom izvedli na neki 25-letni pacientki.

Kot poroča v Stockholmu objavljeno švedsko medicinsko poročilo, se je duševno stanje oseb, ki so se podvrgle tem operacijam, občutno izboljšalo. Vendar pa so kirurgi na splošno zelo previdni, kadar pacienti prošijo za »skrajšanje« postav. V vsakem primeru jih mora najprej natančno pregledati psihiatr, ki mora ugotoviti, ali dolga postava v resnici povzroča pri tej osebi komplekse. Nihče se ne sme po izvršeni operaciji pritožiti, da je postal manjši.

### Dragocen prstan iz platine v želodcu ribe

Nenavaden dogodek se je zgodil nedavno na ribjem trgu pri mostu Milvio v Rimu. Neka gospa je kupila veliko ribo in prosila trgovca, naj ji jo očisti. Ko jo je trgovec odprl, je na veliko začudenje zapazil, da ima riba v želodcu dragocen prstan iz platine z velikim dragim kamnom. Začel se je prepri.

Gospa je trdila: »Prstan je moj, ker sem ribo kupila jaz.« Trgovec pa: »Prstan je moj, ker je bila riba moja.« Trgovec je nato predlagal, naj bi prstan prodala in si izkupiček razdelila. Gospa s tem ni bila zadovoljna. Prepri se je končal na policiji, kamor so oba skupaj z ribo odpeljali. Verjetno je, da bodo prstan dali med izgubljen predmete na občino...

## Zvezna republika noče atomskega orožja

Nemški minister za obrambo von Hassel se je vrnil z konference držav NATO v Ottawi nazaj v domovino. Na frankfurtskem letališču je izjavil, da vojaki nemške zvezne obrambe ne bodo dobili nobenega atomskega orožja. Pač pa bodo oficirji zvezne vojske v bodoče skupno z oficirji partnerskih sil enakopravni sedeli ob zeleni mizi, ko bodo razpravljali o jedrskem orožju pri NATO. Von Hassel je zelo podčrtal dejstvo, da zvezna republika še nikdar ni bila stavila predloga za atomsko oborožitev. Tega tudi v bodoče ne bo storila.

### Kdo je zmagal v Adis Abebi?

Državni in vladni predsedniki, ki se jih je okoli trideset udeležilo vseafriške vrhovne konference v Adis Abebi, so začetkom tega tedna odpotovali nazaj v svoje domovine. Konferenco so zaključili v nedeljo s podpisom listine, ki bi naj po želji ghanškega predsednika poklicala v življenje »organizacijo afriške enotnosti«, kar pa dejansko ne bo njena naloga. Namenoma slabo zgrajena organizacija predvideva, da se naj državni predsedniki srečajo enkrat na leto, ministrski svet pa dvakrat. Države si bodo prizadevale sodelovati na različnih panogah javnega življenja ter osvajati kolonialna ozemlja. Poleg tega nameravajo ustanoviti stalno generalno tajništvo.

K onim, ki so konferenco zgubili, štejeta pred vsem Nkrumah ter predsednik Nasser; kajti odnosov Arabcev do Izraela sploh niso menili. Zdi se, da spravlja Izrael s svojo spretno gospodarsko politiko v Afriki svoje prve sadove. Slednjič so na konferenci napadali večkrat tudi rasni spor v Združenih državah, vendar so vsi hvalili Kennedyjevo politiko v ameriških državah.

### Razne novice

V okviru potovanja po arabskih deželah je generalni sekretar Arabske lige Hasuna prispel v Aman na dvodnevni obisk v Jordaniji. Tukaj se je sestel s kraljem Huseinom in s člani njegove vlade, potem pa je nadaljeval potovanje v Bejrut in v Kuvajt. Hasuna je že obiskal Irak in Sirijo.

Predstavniki španskega ministrstva za informacije je potrdil, da je prepovedano prodajanje četrtkove številke evropske izdaje »New York Timesa«. V Španiji so to številko lista prepovedali zaradi tega, ker je v njem poročilo s tiskovne konference v Parizu, na kateri je govorila vdova ubitega voditelja KP Španije Julijana Grimauja.

Viceadmiral Carl Adolf Zenker je na svečanosti ob otvoritvi novega pomorsko-letalskega oporišča v Northolzu dejal, da bo za-

### Mali oglas

HISA Z VRTOM in gospodarski poslopi na prodaj ob novi cesti Ledince—St. Jakob v Rožu. Lega primerna za avtomehanično delavnico in bencinsko črpalko (Tankstelle). — Naslov pri upravi lista pod značko: »Hisa v Rožu«.

### Blago za pomladne obleke, posteljno perilo

Velika izbira zelo ugodne cene

## L. Maurer

Klagenfurt Alter Platz 35



Radioaparati  
Šivalni stroji  
Kolesa  
V VELIKI IZBIRI

## Radiohaus KERN

Klagenfurt, Burggasse  
Ugodna plačila na obroke

Stalno

ugodno

naprodaj

rabljeni avtomobili



KNOCH u. Co.

KLAGENFURT: Villacher Straße 213  
VILLACH: Ossiacher Zelle 50